47ՐԴ ՏԱՐԻ   ԹԻՒ 2542   ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ   1912 ՅՈՒՆԻՍ 5-18

JOURNAL ARMÉNIEN
MANZOUMÉ-I EFKIAR
54 Grand' Rue de ... Porte 54
Constantinople

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ ԿՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԲԱԲԸ ԱԼԻ ՃԱՏՏԷՍԻ, ԹԻՒ 54
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂՂՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐ
ՒՏ ՉԵՆ ՏՐՈՒԻՐ

Մանզումէի Էֆքեար

ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԱՆԿԱԽ ՕՐԿԱՆ
ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

منظومهٔ افكار ارمنيجه يومى غزته
صاحب امتياز اوحانس فريد
اداره‌خانه‌سى باب عالى جاده‌سنده نومرو ٥٤

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԽԻԿ	ՏԱՐԿ.	ՎԵՑԱՄ.	ԵՌԱՄՍ.
Պոլսոյ համար	80 Ղչ.	45	25 Ղչ.
Գաւառներու համար	80 »	45	25 »
Արտասահմանի »	25 Ֆր.	14	8 Ֆր.

ՑԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ղրշ., Մէկէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

10 ՓԱՐԱ   ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ, ԲԱՑԻ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻԷՆ   10 ՓԱՐԱ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԸ ԵՐԿՈՒՆՔԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ՈՒԼԻՄԲԻԱԿԱՆԸ

ԴՆԴԵՐԻՆ ՓԱՌԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Գատըգիւղի Իւնիօն Քլիւպին ընդարձակ հարթավայրին մէջ այս Կիրակի տեղի ունեցաւ Հայկական երկրորդ Ոլիմպիականը, մասնակցութեամբ Պոլսոյ «Սպորթ»ի ակումբներէն Տորքի, Արտաւազդի, Արաքսի, Նոր-Վէյի, Տիտանի, Անդրանիկի և Պարտիզակի Խանդավառի Վահագնի և ամսաթէօսներու։ Սկիւտարի Րաֆֆի ակումբը չէր մասնակցած, և իր բացակայութիւնը շատ աչքի կը զարնէր, ինչ որ անդրանիկ «Սպորթ»ի մարմիններէն եղած է Հայոց մէջ։ Կ'երևայ թիւրիմացութիւն մը յայտնուած է իրեն և միւսներուն միջև և առաջ բերեր է պառակտում մը որ քանի՛ շատ հարթուի, այնքան լաւ. ներգործութիւն պիտի ընէ «Սպորթ»ով հետաքրքրուող շրջանակներու մէջ։ Ձեռնարկ մը որուն ամեն նպատակը «ոյժ»ի զօրացումն է, առանց «միութեան» երբեք չի կրնար հասնիլ իր նպատակին, այնքա՛ն իրաւ է որ իրօք Միութիւնն է Ոյժը։

Կիրակիի հանդէսը սարքուած էր «Մարմնամարզ» թերթին խմբագրութեան կողմէ։ Անա քանի տարեն է այդ թերթը շատ փրկարար դեր մը կը խաղայ մեր մէջ, շնորհիւ իր անօրէնին՝ Գ. Շաւարշ Քրիսեանի, որ մինակը կրցաւ անազին խանդավառութիւն առաջ բերել այն տեսակ ձեռնարկի մը շուրջ որուն Հայերը միանգամ ընդ միշտ երես դարձուցած էին։ Մարմնամարզը մեր դպրոցներուն մէջ անգամ այնչափ եղած կարևորութիւնը չէր ստացած, ո՛ր մնաց դպրոցէն դուրս։ Հիմայ ամէն կողմ երիտասարդութիւնը մարմնի մարզանքներու և առհասարակ «սպորթ»ի զանազան ճիւղերուն անձնատուր եղած է հոյակապ ու սրտապնդիչ խանդավառութեամբ մը՝ արկէ բարիք, միայն բարիք կրնայ ծնիլ մեր ցեղին համար։ Մարմնամարզի և «սպորթ»ի ակումբները հետզհետէ կը շատնան Պոլսոյ մէջ, գինետան ու սրճարանի կեանքը տեղը կը լքուի, կը սկսի նոր կեանք մը՝ արձակ դաշտերու վրայ, ուժի, ճարպիկութեան, տոկունութեան, մարզանքի մրցումներով։ Նոր սերունդ մըն է որ կը

...մար իւրաքանչիւր ճիւղի ամէնէն կարողները, չորս կամ հինգ հոգի առ առաւելն, որպէս զի անոնք միայն մասնակցին վերջնական մրցման։ Այդ կերպով կարելի կ'ըլլայ ներդաշնակութիւն մը գոյացնել մրցակիցներու միջև, որով մրցումը աւելի առաջ, աւելի յանկուցիչ կը դառնայ, և պարզ վարժութեան մը տպաւորութիւնը չի թողուր, ինչպէս կիրակի եղաւ մէկ քանի անգամ։

Հանդէսը սկսաւ «Տիտան» և «Վահագն» ակումբները, շուէտական մարմնամարզի փորձերով, առաջնորդութեամբ Տեարք Գ. Մերճանօֆի, և ջերմապէս ծափահարուեցան, ինչպէս այլ ծափահարուեցին վերջին ալ՝ զաւազաններով շուէտական մարմնամարզի շարժումները և բուրգեր կազմելու փորձերուն մէջ։ Ցետոյ տեղի ունեցան մրցումները։

Անուասիկ շահողները, որոնցմէ իւրաքանչիւրը միտալով վարձատրուեցաւ իր սարքած յաղթանակին կարևորութեան համեմատ։

Մեծերու 100 եարտա վազքին մէջ առաջին հանդիսացաւ Յակոբ Պալթաեան, 11 երկու հինգերորդ երկվայրկեանէն, անցնելով Ս. Մկրեանի րէքօրը որ 11 չորս հինգերորդ երկվայրկեան էր։ Բ. հանդիսացաւ Պօղոս Նաւիպեան և Գ.՝ Մարտիրոս Գըլթեան։

Փոքրերու 100 եարտա վազքին մէջ Ա. հանդիսացաւ Աւետիս Եազուպեան, 13 երկվայրկեանէն, անցնելով Զարեհ Պէշիրեանի րէքօրը (13 երեք հինգերորդ երկվրկն.)։ Բ. հանդիսացաւ Գրիգոր Ծօլըեան և Գ.՝ Հրանտ Մկրտիչեան։

Երկայնութեամբ ցատքելու (կեցած) մէջ առաջին հանդիսացաւ Բիւզանդ Կէօզիւպէօյիւքեան (10 ոտք 2 ուկես ինչզ)։ Բ. հանդիսացաւ Եղիշէ Փափազեան եւ Գ.՝ Մ. Զարիֆեան։

Ցօղով ցատքելու դժուարին փորձին մէջ Մ. Գույումճեան մրցակից չունեցաւ իր դէմ, և խանդավառ ծափերու մէջ անցաւ իր սեփական րէքօրը (8 ոտք 9 ուկես ինչզ) 10 ոտք 1 ուկես ինչզ բարձրու-

իշխանութեան առջեւ, ուստի եւ ձերբակալուելով Վիտին աքսորուած էր։ Իր որդին Գուզուլճանի գայմագամութեան կը կոչուի, եւ հետեւելով հօրը օրինակին, ու քրդական աւանդութեանց, կը հարստահարէ հայ ժողովուրդը։ Հայերը կը դիմեն Պատրիարքարան, որմէ գանգատագրեր կը գրուին Դուռը։ Խնդիրը կը ներկայացուի Պետական Խորհուրդին, որ Շահ Հիւսէյինին Գուզուլճանէն հեռացումը կը վճռէ։ Եւ Սատրազամ համբաւաւոր Ալի փաշան հետեւեալ եպարքոսական հրամանագիրը կը դրկէ Երզրումի կուսակալութեան, որուն ենթակայ է Գուզուլճան։ Այդ պաշտօնագիրը իր կարեւորութեանը պատճառաւ ամբողջապէս կը ներկացնենք։ Ահաւասիկ.—

«Հայոց Պատրիարքարանը տեղեկագիր մը ներկայացուց այն քրդական չարագործութեանց մասին, որոնց կը զոհուին Քղիի եւ Երզնկեանի Հայերը։ Պետական Խորհուրդին որոշմանը համաձայն, Ձեր Վսեմութեան կը դրկեմ այդ տեղեկագիրը եւ չարագործութեանց վերաբերեալ թուղթերը, եւ այս գործին վրայ կը հրաւիրեմ Ձեր ուշադրութիւնը։

«Այս թուղթերուն ընթերցումէն Ձեր Վսեմութիւնը պիտի տեղեկանայ թէ Կիւլլապ օղլու Ազիզ՝ որ իր հայրը, մայրը, կինը սպաննած է, եւ Շահ Հիւսէյին օղլու Հիւսէյին պէյ՝ իր եղբայրները Իպրահիմ պէյ եւ Թիմուր պէյ, ինչպէս նաեւ քանի մը ուրիշ անձեր սպանութիւններ կ'ընեն, ընտանիքներու պատիւը կը բռնաբարեն, ապրանքը կ'այրեն ու յափշտակութիւններ կ'ընեն։ Այս մշտնջենական հարստահարութիւնները կառավարութեան հպատակներուն ապահովութիւնը եւ հանգստութիւնը վրդոված ըլլալով, խնդրուած է որ այս չարագործներէն մէկ քանին Պոլիս դրկուին, որպէս զի դատուին, եւ ուրիշներ ալ այսօրուընէ իսկ հեռացուին այդ կողմերէն։

«Որովհետեւ կառավարութեան էն նուիրական պարտքն է միշտ իր պաշտպանութեանը ներքեւ առնել ժողովուրդին կեանքը, պատիւը եւ ստացուածքը, եւ միանգամայն անհրաժեշտ է նաեւ ձերինին նման կարեւոր նահանգի մը մէջ կառավարութեան զանազան կարգի հպատակներուն միջեւ միութեան եւ համաձայնութեան կապեր հաստատելու աշխատիլ, ուստի կը ցաւինք Հայոց Պատրիարքարանէն անդադար անկարգութեանց եւ անկանոնութեանց մասին գանգատներ լսելնուս։ Մեզի կը տեղեկացնեն անուղղելի Շահ Հիւսէյին պէյին հարստահարութիւնները եւ բռնաբարութիւնները. աւելորդ է ձեզի բացատրել թէ կառավարութեան վրայ ի՛նչ ազդեցութիւն կ'ընէ այդ մարդուն իբր գայմագամ Գուզուլճան պահուիլը, որմէ կը քաջալերուի իր հարստահարութիւնները շարունակելու։ Թէեւ անյարմար է նախ քան իրողութիւններու քննութիւնը ընդունիլ թէ այս ամբաստանութիւններուն բոլոր պատմուածները կէտ առ կէտ ճիշդ եղած ըլլան, սակայն ոչ նուազ անվիճելի է թէ այդքան գանգատներ եւ բողոքարկութիւններ չեն կրնար անհիմն ըլլալ։ Միանգամայն յայտնի է թէ մեր Օգոստափառ Վեհապետին արդարասէր ոգին չի կրնար ընդունիլ որ ի վնաս իր հաւատարիմ հպատակներուն ամենաչնչին հարստահարութիւն մը գործուի։ Ուստի վստահօրէն կը սպասենք որ Ձեր Վսեմութիւնը յանցաւորներուն դէմ փութով պիտի գործադրէ պատժական օրէնքներուն տրամադրութիւնները, երբ այս մասին բացուած քննութիւնը օրինապէս վերջանայ։

«Գալով այդ տրամադրութեանց գործադրութեան, յայտնի է որ վերեւ յիշատակուած անձերս Քիւրտ ցեղապետներ ու միենոյն ատեն Պէյեր ըլլալով, խեղճ ժողովուրդը չպիտի համարձակի դատարանի առջեւ քաշել այս վերջիններս եւ անոնց կուսակիցները, որոնք շատ զօրաւոր եւ շատ ազդեցիկ են։ Հետեւաբար, ստիպողական հարկ է որ յիշեալ Հիւսէյին պէյը Գուզուլճանի գայմագամութեան պաշտօնէն հանուի եւ տեղը պարկեշտ ու արժանաւոր մէկը յաջորդէ. միանգամայն հարկ է որ յիշեալ պէյերը եւ անոնց կուսակիցները առժամաբար ձերբակալման վիճակի մէջ դրուին, մինչեւ որ անոնց անմեղութիւնը կամ մեղապարտութիւնը ճանչցուի, եւ այսպէս ժողովուրդը հրապարակաւ հրաւիրուի եւ կարող ըլլայ կատարեալ ապահովութեամբ ուղղակի դատարաններուն ներկայանալով, իր գանգատները պարզել, եւ իր բողոքները լսեցնել։ Ապա, ձեզի կը յանձնարարենք գանգատները բոլոր մանրամասնութեանցը մէջ քննել եւ երկու կողմը դատել հարկ եղած արթուն մտքով։ Եթէ անհատական ամբաստանութիւններ չէք գտներ ինչ ինչ չարագործութեանց համար, թող տեղական իշխանութիւնը իր վրայ առնէ այս տեսակ գործերու մասին որոշում մը տալը եւ արդիւնքը հաղորդէ նահանգին կեդրոնական դատարանին, որպէս զի այս վերջինս ալ խնդրին վրայ անգամ մը եւս վճիռ տայ։ Հաճեցէք յետոյ ձեր տեղեկագիրը որքան կարելի է շուտով ինծի հաղորդել, որպէս զի օրինական ձեւակերպութիւնները կատարուին։ Մէկ խօսքով, կորովի եւ արդարադատ միջոցներ ձեռք առէք որպէս զի ապագային այս եւս խնդրի առարկայ չըլլան ժողովուրդին հանգստութիւնը եւ կատարեալ ապահովութիւնը, եւ տեղի չի տրուի նմանօրինակ գանգատներու։

Ա'ալի.

Նենգամիտ դիւանագիտութեան գլուխ գործոց այս հրամանագրին մէջ է ամբողջ Ալի փաշան, այսինքն՝ Թուրքիոյ այն քաղաքական դպրոցը որ արտաքուստ քաղաքակրթութեան սկզբունքները դաւանելով, ներքուստ միշտ կը մնար տաճիկը։

Մինչ այս մինչ այն՝ Ալի փաշա կը մեռնի եւ անոր կը յաջորդէ Մահմուտ Նէտիմ փաշա՝ Հին Թուրքը։ Ասիկա ալ իր առջին կ'ունենայ Գուզուլճանի խնդիրը, զի Շահ Հիւսէյին կը շարունակէ պաշտօնավարել իբր գայմագամ։ Նոր Սատրազամը քննութիւն եւ դատաստան կը յանձնարարէ։ Ամիսները դարձեալ կ'անցնին, եւ ահա Շահ Հիւսէյինի դէմ եպարքոսական երրորդ հրամանագիր մըն ալ կը գտնենք Միտհաթ փաշայի ստորագրութեամբ։

Հիմակ Երզրումի կուսակալը այլեւս անկերպ կերպով Շահ Հիւսէյինի կողմը կը բռնէ։ Համբաւաւոր հարստահարիչին դէմ Հայերը չեն միայն որ կը բողոքեն, այլ եւ Իսլամներն ալ, որոնք ներկայացուցիչ ունին Քարա Հիւսէյին օղլու Մէհմէտ եւ Կիւճէնքլի Մէհմէտ աղաները։ Վալին այս Իսլամներուն բողոքարկութիւնները անձնական հակառակութեան կը վերագրէ, եւ Շահ Հիւսէյինի այդ հակառակորդները երկրէն աքսորելու առաջարկը կը ներկայացնէ։ Հողային խնդիրներուն մէջ ալ իրաւունքը Շահ Հիւսէյինի կողմը կը գտնէ՝ ընդդէմ Հայոց։

Երզրումէն եկած պաշտօնական թուղթերը կը դրկուին դատական նախարարութեան, որ տեղեկագիր մը պատրաստելով կը ներկայացնէ Դրան, որուն մէջ կը հաւաստէ թէ յիշեալ Հիւսէյին պէյը իր ունեցած ազդեցութիւնը չարաչար գործածելով, կառավարութեան առջեւ շատ դժուարութիւններ յարուցած է։ Միտհատ փաշա ինքն ալ կը յիշեցնէ Երզրումի կուսակալին թէ «Շահ Հիւսէյինը՝ որդի Վիտին աքսորուած Շահ Հիւսէյին օղլու Ալի պէյին, առնէ մը ի վեր հռչակաւոր եղած է իր հօրը հետքերուն վրայէն ընթանալով, եւ ամէն տեսակ հարստահարութիւններով ժողովուրդը կեղեքելով։ Ասկէ զատ դժուարութիւններ կը յարուցանէ այդ կողմերը քաղաքային եւ դատական վարչութիւն մը հաստատուելուն դէմ։ Հայոց Պատրիարքն ալ անդադար կը գանգատի իրաց այս վիճակին դէմ, ու նաեւ բազմաթիւ անձեր կ'ապահովեն որ եթէ այս բռնութիւնները տակաւին շարունակուին այդ կողմերը, Քրիստոնեաները պիտի պարտաւորուին թողուլ իրենց երկիրը եւ գաղթել։»

Միտհատ փաշա կը յիշեցնէ որ հակառակ կառավարական հրամաններուն, յիշեալ պէյը չէ ներկայացած դատարան, իր հակառակորդներուն հետ դէմ առ դէմ գալու համար։ Ու վերջապէս կը պատուիրէ Հիւսէյինը Գուզուլճանէն հեռացնել եւ ուրիշ տեղի մը գայմագամ նշանակել, առ երկիրը չվերադառնալու պայմանաւ, մինչեւ որ կառավարութիւնը այդ պէյին վրայ որոշ գաղափար մը կազմէ։

Ամիսները նորէն կը սահին, նորէն Սատրազամը կը փոխուի, Մէհմէտ Րիւշտի փաշա կը յաջորդէ Միտհատի, ու ան ալ Շահ Հիւսէյինը միշտ Գուզուլճանի գայմագամ կը գտնէ։ Ահա եպարքոսական չորրորդ հրամանագիր մըն ալ կը դրկուի Երզրում. Նոր Սատրազամը կտրուկ լեզու կը գործածէ. կը պահանջէ որ Դատական գործերու պաշտօնատան որոշումը յարգուի, մանաւանդ որ յիշեալ պէյը բռնութեանց եւ հարստահարութեանց գործերը բազմապատկած է։ «Մուհաքէմաթին որոշմանը վրայ անգամ մը եւս ձեզի կը յանձնարարենք, կը գրէ Սատրազամը, անմիջապէս գործադրել յիշեալ հրամանը եւ արդիւնքը մեզի հեռագրել»։

Չենք կրնար գիտնալ թէ ի՛նչ հետագրած է, բայց կը տեսնենք թէ Րիւշտի փաշային յաջորդած է Հիւսէյին Աւնի փաշա, որ էն զօրաւոր սատրազամներէն եղաւ, իբր վրայ ունենալով եպարքոսութեան պաշտօնին հետ նաեւ սպարապետութիւնը։ Սէրասքեր ու Սատրազամ էր միանգամայն, ինչ որ ահեղ դիրք մը կու տար իրեն։ Հիւսէյին Աւնի փաշա եւս կը հետաքրքրուի Շահ Հիւսէյինի խնդրով, եւ Երզրումի կուսակալին կը հրամայէ անոր պաշտօնանկութիւնը, հետեւեալ յանձնարարութեամբ. «Յատուկ յանձնաժողովը պաշտած դատեց որ այդ պէյը պաշտօնանկ ըլլայ, նահանգին կեդրոնը տարուի դատուելու համար, եւ իր տեղը դրուի պարկեշտ ճանչցուած մարդ մը. ԵԹԷ ՆԱՀԱՆԳԻՆ ՄԷՋ ՉԻ ԳՏՆՈՒԻ, հակառակ պարագային հաճեցէ՛ք ինծի իմացնել որպէս զի Պոլսէն մէկը դրկուի.» Ի՛նչ վարչական բարքեր։ Սատրազամ մը որ կը վարանի հաւատալ թէ մեծ նահանգի մը մէջ, որպիսին է Երզրումը, կարելի ըլլայ գտնել պարկեշտ խալամ մը, քանի մը գիւղ կառավարելու ընդունակ։ Այդ Սատրազամը իր այս վարանումով դատապարտած չէ՞ ամբողջ Թրքական վարչութիւնը։

Հինգերորդ հրամանագրին արդիւնքը ի՞նչ կ'ըլլայ։ Հարստահարութեանց քննիչ յանձնաժողովը դիւրութեամբ այս հարցումին կը պատասխանէ թէ «Մեծ Եպարքոսական հինգ հրամանագրերուն հակառակ, Հիւսէյին պէյ տակաւին կը շարունակէ Գուզուլճանի գայմագամութեան պաշտօնը»։

Հայ ընթերցողը որ Թուրքիոյ վարչական բարքերը գիտէ, դիւրաւ կ'ըմբռնէ որ քառորդ դար մը առաջ կուսակալ մը կարող չէր անտեսել Սատրազամին հրամանները։ Այն ատեն Եըլտըզ չկար, եւ Թուրքիոյ ամբողջ իշխանութիւնը կեդրոնացած էր Բաբը Ալին որուն բացարձակ տէրը Սատրազամն էր։ Տարակոյս չկայ որ կա՛մ Եպարքոսները ձեռքի տակէ գաղտնի հրահանգներ կը դրկէին, կամ Վալի ու Սատրազամ իրարու լեզուէ կը հասկնային։ Առանց այս պայմաններուն կարելի չէ որ Վալի մը համարձակէր հինգ Սատրազամի հրամաններուն անսաստել, որքան ալ որ այդ հրամանները երկդիմի եղած ըլլային։

* *

Հարստահարութեանց քննիչ երկրորդ յանձնաժողովին տեղեկագիրը ամբողջապէս կը դառնայ աւարառութեանց, սպանութեանց, յափշտակութեանց շուրջը, որոշ ու ճշգրիտ տեղեկութիւններով։ Տեղեկագրին ամէն մէկ տողը ամբաստանութիւն մըն է ուղղակի Թուրքիոյ կեդրոնական կառավարութեան եւ անոր նշանակած պաշտօնեաներուն դէմ։ Անկէ եւս կը տեսնուի թէ բռնակալ իշխանութիւնն է որ Քիւրտերը, Իսլամները կը գրգռէ, կը քաջալերէ ընդդէմ Հայոց։

Տեղեկագիրը կը վերջանայ բարեկարգութեանց ծրագրի մը առաջարկովը։ Այդ ծրագիրը նոյնն է ինչ որ նախորդ յանձնաժողովը առաջարկած էր։ Բնական էր որ այդ առաջարկն ալ անգործադրելի մնար, քանի որ կառավարութիւնը ինքն էր որ Հայոց տկարացումը եւ փճացումը առաջադրած էր։

Հարստահարութեանց քննիչ երկու յանձնաժողովներուն Տեղեկագիրները ուսումնասիրողը կրնայ ըմբռնել թէ քառորդ դար մը առաջ որպիսի հոգեկան դրդեալ վիճակի հասած էր Հայաստան։ Պերլինի 61րդ յօդուածը ո եւ է շօշափելի օգուտ մը չընծայելով մեզի, նախկին կացութիւնները ոչ միայն շարունակուած էր, այլեւ աւելի վատթարացած։

Պերլինի վեհաժողովէն յետոյ Հայ ազգը հոգեկան տագնապի մատնուած էր, տագնապ մը՝ որ միանալով ուրիշ պայմաններու, պատրաստեց յեղափոխութեան գաղափարին համար նպաստաւոր կռուանը։ Շարժումը սկսաւ. օգտակա՞ր եղաւ թէ վնասակար: Վճիռը ապագան պիտի տայ։

ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

(Վերջ)

ԾԱՆ. ԽՄԲ.— Մօտ օրէն պիտի սկսինք հրատարակել Արփիարեանի այս գեղեցիկ պատմական ուսումնասիրութեանց մէկ նոր շարքը։

ԻՏԱԼԵՒԹՈՒՐՔ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ԻՏԱԼԱՑԻ ԶԻՆՈՒՈՐԻ ՄԸ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

«Էլ-Ալէմ» թերթին թղթակիցը իտալացի գերիներուն մէջ գտնուած Նաթալէ Մօզոլինօ անուն զինուոր մը հարցաքննած է։ Հարցուցած է թէ ինչո՞ւ համար թէ թիւի եւ թէ սպառազինման տեսակէտով օսմ. զօրախումբերէն գերազանց եղող իտալական զօրախումբերը չեն համարձակիր առաջխաղացումներ ընել եւ ամէն օր մեծ կորուստներ կ'ունենան։ Իտալացի զինուորը պատասխանած է.— «Պատճառը այն է որ վարժուած չենք մենք երկրին կլիմային եւ աւազներուն։ Տրիպոլիսը Եւրոպացիներու համար պատերազմի յարմար տեղ մը չէ։ Գիտենք թէ ստոյգ մահուան ետեւէն է որ կ'երթանք։ Ասկէ զատ, համոզուած ենք որ մեր կառավարութիւնը այս պատերազմին ձեռնարկեց պարզապէս փառասիրական նկատումով եւ մենք յատկացուած ենք զոհուելու սեղանաւորներու եւ դրամատէրներու տեսակէտներուն։ Ահա թէ ինչու մեր ձեռքերը վրայ չեն երթար զէնք կրելու եւ մեր ոտքերը չեն ուզեր առաջ քալել։ Կ'երդնում ձեզ որ եթէ իտալացի զինուորները գիտնային կանխաւ թէ Թուրքերը ասանկ լաւ կերպով պիտի նային զիրենք, վարկեան մը իսկ չպիտի վարանէին անձնատուր ըլլալու»։ Այս յայտարարութիւններուն վրայ, Էնվէր պէյ իտալերէն շրջաբերական մը հանած է իտալական զօրախումբերուն հասցէին՝ յայտարարող թէ իտալական փախստականները բացարձակապէս բարեացակամ ընդունելութիւն մըն է որ պիտի գտնեն։

ՍԱԳԸԶԻ ՋՈՒՐԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Սագըզէն կը հեռագրեն Մայիս 31 թուով թէ այն օրը առաւօտեան ժամը 10ին (թ. ե.) կղզիին հարաւարեւմտեան կողմը, Բալա Լիմանի երկայնքը երեք զրահաւոր եւ երկու թորփիլանաւեր տեսնուած են, որոնք կարճ պտոյտ մը կատարելէ վերջ երկուքը հիւսիսային եւ երրորդը հարաւային կողմ մեկնած են։

** Իզմիրէն յունիս 2 թուակիր հեռագիր մըն ալ կը տեղեկացնէ թէ թշնամի թորփիլանաւ մը Պոտրում հասած է եւ ժամ մը պտտելէ վերջ մեկնած է Սթանքէօ։ Ոչ մէկ փոփոխութիւն Միտիլլիի մէջ։

ԻՏԱԼԱՑԻՆԵՐՈՒ ՎՏԱՐՈՒՄԸ

Իտալական բարեգործական ընկերութիւնը հինգերորդ եւ վերջին շոգենաւ մըն ալ վարձած է, որ այսօր, ժամը 5ին պիտի մեկնի Պոլսէն։

ՀՈՄՍԻ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏԸ

Աֆր. Տրիպոլսոյ օսմ. հրամանատարը կը հեռագրէ Պատերազմ. Նախարարութեան.— «Մայիս 30ին Հոմսի շրջանակներու օսմ. զօրքերն ու պատերազմիկները արշալոյսին յարձակեցան Լէպտայի աւերակներուն վրայ՝ արեւելքէն երկու թեւերով։ Պատերազմը եօթը ժամ տեւեց, փառաւոր ու արիւնալի։ Նոյն աւերակներուն մէջ թշնամիին երկու խոշոր ամրոցներուն չորս կողմը շրջապատուած էր փշաւոր թելերով եւ ականի, թնդանօթի, հրացանի ու խորտիկէքի բուռն կրակ մը կը տեղար, բայց մեր քաջ ու անձնուէր պատերազմիկները մկրատով եւ ուրիշ գործիքներով կտոր կտոր ըրին թելերը եւ զանոնք պաշտպանող իտալացի զինուորներուն ամէնքն ալ սպաննեցին։ Նաեւ գրաւեցին ամրոցին վրայ ծածանող իտալական մեծ դրօշը, բոլոր հրացանները, ռազմամթերքները, բազմաթիւ գիտակներ եւայլն, ամրոցին մէջ գտնուած երկու թնդանօթներ քանդեցին։ Մեր երկրորդ թեւ, ամրոցին գրաւման միջոցին, մինչեւ ծովեզերք յառաջացաւ եւ արմաւենիներու ծառաստանին մէջ Իտալացիներուն պահեստի ուժերուն գտնուած վրաններուն վրայ յարձակելով զինուորներուն մեծ մասը սպաննեց։ Ազատուողներն ալ հազիւ կրցան ուրիշ ամրոց մը ապաստանիլ։ Թելերով շրջապատուած ամրոցը քանդելու երկարատեւ աշխատութեան միջոցին քաղաքը եւ Մէրքապի բլուրը գտնուող պահեստի Իտալացիները Լէպտայի օգնութեան փութացին, սակայն անոնց շարժման ուղղութեանը հսկող մեր պատերազմիկները կրակ ըրին անոնց վրայ, որով Իտալացիները եօթը անգամ հարկադրուեցան նահանջել։ Այդ տեղ լեցուեցաւ թշնամիի դիակներով։ Սէյիտ Պարիք, Մէրքապ եւ Հոմս քաղաքը թնդանօթներու եւ նաւատորմին կրակին խիստ ազդեցութեանը տակ կը գտնուէին, որով կարելի չեղաւ այն կողմերը մնալ, ուստի պաշարներուն մթերանոցը եւ ռազմամթերքները բոլորովին այրելով օսմ. զինուորները վերադարձան։ Թշնամին այս ճակատամարտին մէջ կորսնցուց 17 սպայ, որոնց մէկը հարիւրապետ, եւ հազարէ աւելի զինուոր։ Մեր կորուստն է հարիւրի չափ մեռեալ ու երկու հարիւրի չափ վիրաւոր։ Ա. տեղակալ Ալի Ֆարդ էֆ. սպաննուած է։ Թշնամին բուռն ընդդիմութեան հակառակ, Աստուծոյ օգնութեամբը ձեռք բերուած այս յաղթանակը օսմ. քաջութեան փառաւոր մէկ նմոյշն է։»

ԹՈՒՐՔԻԱՅԷՆ ՎՏԱՐԵԱԼՆԵՐԸ ՀՌՈՄԻ ՄԷՋ

«Սթամպուլ»ի Հռոմի թղթակիցը կը գրէ.— Իմ վերջին նամակովս կ'ըսէի ձեզ թէ Պոլսէն, Իզմիրէն եւ Սելանիկէն վտարուած բազմաթիւ Իտալացիներ կը թափառին Հռոմի փողոցներուն մէջ, սպասելով իրենց վարձքանիս։ Կ'սպասեն վեհեցիս հրապարակի մեծ սրճարաններուն մէջ, ուր անձկագին սպասելով յանկարծ թողուլ պատրաստուած երկրին լուրերը, ձեռքէ ձեռք կը խլեն թերթերը եւ անյագ ակնարկներ կը նետեն այն սիւնակներուն որոնց վրայ խոշոր տառերով գրուած է.— «Նօթիցիա տի Թիւրքիա»։ Աւաղ սակայն, իտալական թերթերը միայն լուրերուն շատութեան կարեւորութիւն կ'ընեն, ծայրն, ո՛չ թէ ստուգութեան։ Իտալական այդ թերթերուն մէջ գրուած է թէ իտալացիներու պատկանող վաճառատուններ եւ խանութներ փակուած են Բէյրութի եւ Ղալաթիոյ մէջ, թէ Իտալացի վաճառականներու ապրանքները «հաճզ» եղած են, թէ Իտալացիներու ջարդ եղած է Գուչատայի մէջ, թէ Պոլսոյ հրդեհը օսմ. յեղափոխականներու գործն է, թէ Իզմիրի քրիստոնեաները վտանգի տակ են Կրետացիներուն սպառնացող մոլեռանդութեան պատճառաւ, եւ այլ այս կարգի լուրեր։ «Թրիպունա», «Ճիօրնալէ տ'Իթալիա», եւ «Մէսաճէրօ» միայն այս միջոցը գտած են գոհացնելու Իտալացի ընթերցողներու մտահոգիչ հետաքրքրութիւնը, որով անոնք կը լափեն զգայացունց լուրերը։ Ահա այսպէս անհիմն լուրեր շրջան կ'ընեն հոս։ Այս թերթերը երկար սիւնակներ կը նուիրեն նաեւ Իզմիրի գերման հիւպատոսին դէմ, որ այս թերթերուն նայելով, իբր թէ չէ պաշտպաներ այդ քաղքին Իտալացիները։ «Քօրիէրէ տ'Իթալիա» կ'ըսէ թէ հիւպատոսը պարտաւոր էր դիմադրել Իտալացիներու վտարման գործադրութեան, պարագային պէտք եղած չափով եւ գոնէ ձեռք բերէր բացառութիւն մը կիներուն համար։ Յիշեալ թերթերը այս խնդրոյն մասին այն աստիճան աղմուկ յարուցին որ Խորհրդարանը զբաղեցաւ անով եւ մէկ երկու ջղագրգիռ երեսփոխաններ արտայայտուեցան ընդդէմ այս հիւպատոսին։ Պատասխանուեցաւ ասոնց թէ հիւպատոսը իր դեսպանատունէն ստացած հրահանգին համաձայն շարժած է եւ ուրիշ ինչ կրնար ընել կառավարութեան որոշման դէմ։ Արդէն, Իզմիրի բոլոր Իտալացիները որոնք այս պահուս Հռոմ կը գտնուին, կ'ընդունին որ հիւպատոսը ամէն միջոց ի գործ դրաւ Իտալացիներուն շահերը պաշտպանելու համար։ Իտալիոյ մէջ գործ փնտռող վտարեալները իբր Թարգման կը վարձուին եւ կը դրկուին Հռոդոս կամ միւս գրաւեալ կղզիները։ Հանգանակութիւն բացուած է բոլոր վայրերու մէջ։ Թուրէնի «Սթամբա»ի տնօրէնը 22,700 ֆրանք դրկած է Ներքին գործոց նախարարութեան ի նպաստ վտարեալներուն իբր բացած հանգանակութեան իբր արդիւնք։ Թուրէնի մէջ ալ բացէն 25,000 ֆրանք հաւաքուած է։ Գալով այն վտարեալներուն որոնք իբր վնասուց հատուցում մեծ պատմեր կը պահանջեն, անոնց գործն ալ փաստաբաններուն ձեռքն է։ Այն պահուն ուր ես կը գրեմ, Պրինտիզէն հասած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Լոյտի «Պուլկօվինա»ն հոն հասած է 183 Պոլսեցի Իտալացիներով։

ԻՏԱԼԱՑԻՔ ՑԱՄԱՔ ԿԵԼՆԵՆ ՄԸՍՐԱԹԱՅԻ ՄԷՋ

Հռոմէն հետեւեալը կը հեռագրուի յունիս 16 թուով.— «Սթէֆանի կ'ըսէ.— «Զօր. Քամէրանայի հրամանին ներքեւ գտնուող արշաւախումբ մը, որուն կ'ընկերանային Տով. Գորէա Ռիչչի Նաւարածինէն մարտանաւեր, անցեալ գիշեր գնաց Մըսրաթայի (Տրիպոլիս) առջեւ։ Տով. Գորէա Ռիչչի կողմէ այս առտու «Ռէ Ումպէրթօ» զրահաւորէն դրկուած անթել հեռագիր մը կ'ըսէ. «Արշալոյսին, Զօր. Քամերա, նաւային հետեւակազօրաց վաշտով մը եւ ցամաք հանուած զօրաց մէկ մասով գրաւեց Պուշայֆայի հարաւակողմի բարձունքը։ Նոյն միջոցին Ռէ Ումպէրթօ իր հրետանիի կրակով կը փախցնէր այն արաբական խումբերը որ կը փորձէին ընդդիմանալ զօրաց ցամաք ելլելուն։ Առաւօտեան ժամը 6ին մերինները գրաւեցին նաեւ Պուշայֆայի Մարապուն, մինչ կատարեալ կարգ կանոնով կը շարունակուէին Իտալացի պատերազմիկներուն եւ անոնց պատերազմական նիւթեղէններուն ցամաք հանումի գործողութիւնները։

«ՄԱՆՈՒՊԱ»Ի ԽՆԴԻՐԸ

Բարիզէն կը հեռագրուի Յունիս 16 թուով.— Հռոմի ֆրանս. դեսպանատան առ. քարտուղար Մ. Լըկրան պաշտօնանկ եղաւ անցեալ Յունուարին դեսպանին բացակայութեանը, առանց արտօնութեան հաւանած ըլլալուն համար որ «Մանուպա»ի թուրք հիւանդապահները յանձնուին Քակլիէրիի իտալական իշխանութեանց։

ՀՌՈԴՈՍԻ ՄԷՋ

Պերլինէն կը հեռագրուի թէ իտալական «Ջիթթա տի Միլանօ» մարտանաւը հոն հասած է վերահաստատելու համար Հռոդոսի եւ Հռիտայի հեռագրական օրանը։

ԱՆԳԼԻԱ ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Աթէնքէն կը հեռագրուի յունիս 15 թուով.— Աթէնքի գործակալութիւնը կը հրատարակէ Պոլսոյ հաւաստի աղբիւրէ առնուած տեղեկութիւն մը որու համաձայն Անգլիա թոյլ պիտի տայ իտալական գործողութեան Եգէականի մէջ եւ տրամադիր պիտի գտնուի պաշտպանելու Թուրքիան անոր հաշտութեամբ մեծ փոխառութիւն մը եթէ այս վերջինը որոշէ դրական բարենորոգումներ ի գործ դնել եւրոպական Թուրքիոյ նահանգներուն մէջ բարելաւելու համար քրիստոնէից կացութիւնը։

ԵՐՐԵԱԿ ԶԻՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԿՂԶԻՆԵՐԸ

Հռոմէն կը հեռագրուի յունիս 16 թուով.— Իտալիա իր երկու զինակիցներուն հետ խորհրդակցելէ վերջ որոշեր է յետաձգել Եգէականի իր գործողութիւնը առժամաբար։ Նախկին նախարար Մ. տի Մարինի կ'ըսէ թէ Երրեակ Զինակցութեան դաշնագրին մէջ յօդուած մը կայ մասնաւորաբար Պալքանեան թերակղզին եւ Եգէականի կղզիները շօշափող եւ թէ Իտալիա այս մասին կարգ մը յանձնառութիւններ ունի զորս իր զինակիցները յիշեցուցած են։

ՎԵՀԱԺՈՂՈՎԻ ՇՈՒՐՋ

Բարիզէն կը հեռագրուի յունիս 16 թուով.— «Թան» կը տեղեկանայ Հռոմէն թէ իտալական քաղաքական շրջանակները համոզուած են որ Ֆրանսա, առաջինը պիտի ըլլայ վեհաժողովի մը գաղափարը ներկայացնող։ Ֆրանսա՝ Անգլիոյ եւ Ռուսիոյ պէս մեծ շահ ունի իտալեւթուրք պատերազմը վերջացած տեսնելու։ Ռուսիա ալ ետ կեցած է Տարտանէլի խնդիր յարուցանելէ, բայց Գերմանիա վեհաժողով չուզեր. Աւստրիա ալ չուզեր որ Իտալիա Լիբիոյ խնդիրը վերջացնէ, որովհետեւ կ'ուզէ Պալքաններու մէջ նոր յաջողութիւն ձեռք բերել ի փոխարէն։

ԶԻՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒ ՄԻՋԵՒ

Պերլինէն կը հեռագրուի.— Գերման մամուլը կը յարձակի Իտալիոյ վրայ եւ կ'ըսէ թէ ան պէտք է գիտնայ որ գերման համբերութիւնն ալ չափ մը ունի եւ Իտալացիներու ապերախտութիւնը լաւագոյն միջոցը չէ աւելի ամրապնդելու զինակցութիւնը։

«ԷՔՕ ՏԸ ԲԱՐԻ»Ի ՎԱԽԸ

Բարիզէն կը հեռագրուի.— «Էքօ տը Բարի» Հռոմէն կը տեղեկանայ.— Եթէ տէրութիւնները չմիջամտեն, Արշիպեղագոսը իտալական տիրապետութեան տակ պիտի մնայ, որով Եւրոպա պէտք է ստիպողաբար պատերազմին վերջ տայ։

ԻՆՉՈ՞Ւ ՊԱՇՏՕՆԱՆԿ Կ'ԸԼԼԱՅ ՔԻՈՍԻ ՄԵՏՐԱՊՈԼԻՏԸ

Գրած էինք արդէն թէ կառավարութիւնը Յունաց Պատրիարքարանէն պաշտօնանկութիւնը խնդրած էր Քիոսի մետրապոլիտին։ Այս խնդրոյն մասին Վիեննայի «Քաղաքական Թղթակցութիւն» թերթը հետեւեալը կը գրէ.— Քիոսի մետրապոլիտ Տ. Եւնիմոս կ'ամբաստանուի թէ համաձայնութեամբ տեղւոյն Հելլէն հիւպատոսին, Գիմմոզիոնի անօրէնին նաւակ մը դրկած է, որուն մէջ միթինկներ ընել կը յորդորէ Իտալացւոց կողմէ գրաւեալ կղզիներուն բնակիչներուն, այս կղզիներուն Յունաստանի հետ միացման համար։ Ուստի, Բ. Դուռն գրաւեցաւ Պատրիարքարան որ ետ կանչուի Քիոսի Մետրապոլիտը։ Պատրիարքարանը, որ այդ ամբաստանութիւնը զրպարտութիւն մը կը համարէ մետրապոլիտին դէմ, Քիոսէն պաշտօնական բացատրութիւններ պահանջեց։

ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ
ԱՂՋԿԱՆՑ ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ՈՒՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

Ա.ԶԴ.— Տնօրէնութիւնս նկատելով որ դպրոցական յառաջիկայ տարեշրջանին առթիւ նոր աշակերտներու ընդունելութեան համար բազմաթիւ դիմումներ կ'ըլլան միշտ եւ փափաքելով կանխաւ գիտնալ յառաջիկայ տարեշրջանին մէջ վարժարանիս աշակերտաց թիւը եւ ըստ այնմ ձեռնարկել իր որոշած նոր կարգադրութիւններուն, կը խնդրէ թէ՛ վարժարանիս յաճախող ցերեկօթիկ եւ գիշերօթիկ աշակերտաց ծնողներէն եւ թէ նոր աշակերտ տալ փափաքողներէն որ հաճին մինչեւ Յուլիս 1 այցելել վարժարանս եւ արձանագրել տալ իրենց զաւակաց աշակերտութիւնը յառաջիկայ 1912-1913 տարեշրջանին համար։ Տնօրէնութիւնս այցելուները կ'ընդունի Ուրբաթ, Շաբաթ եւ կիրակի օրերը, առաւօտէն մինչեւ կէս օր։

Վարժարանիս նոր տարեշրջանը կսկսի 1912 Սեպտեմբեր 3)16 Երկուշաբթի օր։

Յունիս 1)13 Հիմնադիր-Տնօրէն
Նիկողոսեան Աղջկնց. Բարձր. Վարժրն.
Ց. Դ. ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ.— Նախարարաց Խորհուրդը առջի օր իր սովորական նիստը գումարեց նախագահութեամբ Վարչապետ Սայիտ փաշայի։ Խորհրդակցութիւնները տեւեցին մինչեւ իրիկուան ժամը 8։ Պատերազմական նախարարը Խորհուրդին հաղորդեց Թրքօ-Արաբ ուժերու հրամանատարէն հասած հեռագիր մը, որով կը ծանուցուէր Լէպտայի մէջ տեղի ունեցած յաղթանակ մը։ Նախարարները յետոյ տեղեկացան Ալպանիոյ մասին հասած հեռագիրներուն որոնք յոյս կը յայտնէին թէ մօտ ատենէն կարելի պիտի ըլլայ ամբողջ Ալպանիոյ խաղաղութիւնը։ Արտաքին գործոց նախարարը կարդաց օսմ. դեսպաններէն հասած հեռագրեր։ Յետոյ խորհրդակցութիւն տեղի ունեցաւ Արշիպեղագոսի մասին։ Նախարարները այս քաղաքական խնդիրներու վրայ վիճաբանութիւն կատարելէ վերջ, վերսկսան քննել ելմտական փոխ-նախարար Ճավիտ պէյի կողմէ պատրաստուած ելմտական ծրագիրը։ Ինչպէս գրած էինք, այս ծրագրին համաձայն առժամաբար մէկ քանի տուրքերու վրայ յաւելումներ պիտի ըլլան, պատերազմի արտաւոր ծախքերը գոցելու համար։ Այս տուրքերն են կալուածական տուրքերը, թէմէթթիւն, զինուորական տուրքերը ազի եւ ոգելից ըմպելիքի տուրքերը։ Խորհուրդը որոշեց այս ծրագիրը ներկայացնել անյապաղ Երեսփ. ժողովին։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ.— «Նովոյէ Վրէմիա» իր վերջին թիւերէն միոյն մէջ Պոլսոյ իր թղթակցին մէկ հեռագիրը հրատարակած էր, որով կը ծանուցանէր թէ Ռուսական զօրախումբերու՝ թրքական սահմանագլուխներու մօտ համախմբման հետեւանքով, պատերազմական գրասենեակ մը կազմուած է Պոլսոյ մէջ հարկ եղած միջոցները ձեռք առնելու համար։ Բէյօղլուի օսմ. դեսպանատունը հերքած է այս լուրը ծանուցագրով մը, ուղղուած վերոյիշեալ թերթին, որ կ'ըսէ թէ հերքումի այս ձեւը բաւական չէ ցրուելու այն բոլոր կասկածները որո՛նք գոյութիւն ունին Ռուսիոյ մէջ դրացի պետութեան հանդէպ օսմանցիներուն մնացած զգացումներուն մասին։ «Նովոյէ Վրէմիա» կ'ըսէ թէ պէտք է դրական ապացոյցներ տալ։

ՔՈՎԷՅԹԻ ԽՆԴԻՐԸ.— «Իգթիտամ» կը տեղեկանայ թէ Բ. Դուռը տեղեկացած է որ Անգլիական կառավարութիւնը, առ առաւելն քանի օրէն իր գրաւոր պատասխանը պիտի հաղորդէ Քովէյթի խնդրոյն մասին։ Յիշեալ թերթը կը կարծէ գիտնալ թէ Բ. Դուռը կ'ընդունի Անգլիոյ տեսակէտը ի մասին հին բրոթօքոլի պահպանման։ Այս վաւերաթուղթին մէջ յիշուած է թէ, ոչ Թուրքիա, ոչ Անգլիա չեն կրնար զօրք ցամաք հանել Քովէյթի մէջ։ Գալով Քովէյթի տրուելիք վարչական ձեւին, սկզբունքով որոշուած է տալ Քովէյթի այն միեւնոյն առանձնաշնորհումները զորս ունի Լիբանան։ Գալով Պաղտատի եւ Քաթուզիոյն ալ, այս գիծը պիտի երկարի մինչեւ Պասրա։

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԽՆԴԻՐԸ.— Լիբանանի բարենորոգմանց մասին Բ. Դրան ներկայացուած ծրագիրը կ'ուսումնասիրուի Խարիճիէի մէջ որուն իրաւագէտ-խորհրդականները կը քննեն յիշատակագիրը։ Պէյրութի ֆրանս. ընդհ. հիւպատոսը որ հոս կը գտնուի, կ'աշխատակցի այդ խորհրդականներուն։ Թուրք թերթերը կը ծանուցանեն թէ Օսմ. կառավարութիւնը տրամադիր է ընդունելու այն բարենորոգումները որո՛նք տեղւոյն յառաջդիմութիւնը ապահովելու յարմար պիտի նկատուին։

ԱԼՊԱՆԻՈՅ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ.— Սելանիկի Թուրք թերթերը որոնք մասնաւոր թղթակիցներ դրկած են Ալպանիա, ապահովիչ լուրեր կը հաղորդեն այդ նահանգին կացութեան մասին։ Իբէքի մէջ ձեռք առնուած զինուորական գործողութեանց հետեւանքով այդ քաղաքին շուրջը հաւաքուած ապստամբները քաշուած էին դէպի Ռուկովօ։ Բայց հոս հոն կը գտնուէին տակաւին բաւական ստուարաթիւ հրոսախումբեր։ Շնորհիւ զինուորական միջոցներու, բոլոր այս հրոսախումբերը կորսնցուցած են իրենց կարեւորութիւնը եւ այլեւս ի վիճակի չեն խռովութիւն յարուցանելու։ Իբէքի զինուորական գործողութեանց ատեն բազմաթիւ աշտարակներ, որոնք Իբէքի շրջակայքը կը գտնուէին եւ ապստամբներուն կը ծառայէին, քանդուած են։ Միւսներն ալ գրաւուած են կանոնաւոր զօրքերէն։ Իբէքի ապստամբները հետապնդուելով զօրախումբերէն գացած էին համախմբուիլ Բոժէր բաւած տեղը ուր պատրաստութիւններ կը տեսնէին նոր յարձակման մը համար։ Զօրախումբերուն հրամանատարը, տեղեկանալով անոնց խռովարար մտադրութիւններուն կանոնաւոր զօրք դրկեց այդ կողմերը։ Ներկայիս մէջ Բոժէրի բոլոր ապստամբները ցրուած են։ Մէկ քանի պզտիկ հրոսախումբեր հոս հոն մանր մունր հրոսակութիւններ կը գործեն։ Բոսովայի կուսակալը կը տեղեկացնէ պաշտօնական իշխանութեան թէ ընդհարում մը տեղի ունեցած է ապստամբներու հրոսախումբի եւ ոստիկան-զօրաց ջոկատի մը միջեւ։ Հրոսախումբերը հրացանի տասնեակ հարուած պարպած ըլլալով ոստիկան-զինուորներուն վրայ, ասոնք փոխադարձած են եւ սպաննած Բրիչթինացի պախթիյար Եուսուֆ անուն հրոսապետ մը։ Միւսները, գիշերուան մթութենէն օգուտ քաղելով, փախուստ տուած են։ Բրիզրենտէն կը հաղորդեն թէ փախստական Եահեա աղայի տղան Խալէթ, Եահեա աղայի ազգական Ազիզ, եւ Բրիչթինացի Ապտիւրրահ-

ման ինչպէս նաև Սկիւպէն անծանօթ մը անցեալ Մայիս 26ին Բրիզրէնտէն Զարանչա գիւղը հասած են և նոնկէ Հասի գիւղախումբը մեկնած, միանալու համար ապստամբներուն: Բրիզրէնտէն հասած լուրերու նայելով, յունական դպրոցին տընօրէնը Աքլէֆ կազմած է իր գլխաւորութեամբ: Այս հրոսախումբը որ իրեն անդամ ունի սափրիչ Միխայէլ, Եէֆթօսիմօլ, Ցօյն Բէրիկլի քահանան և Լօպրպիօ անուն Սերպ մը պաշտօն ունի դիւրացնել ոչ-իսլամ զինուորներու փախուստը: Քընութիւն մը բացուած է: Հիւսիսային Ալպանիոյ կացութեան մասին հասած լուրերը աւելի ապահովիչ են: Երեք օրէ ի վեր Եաքօվայի մէջ ոչ մէկ միջադէպ պատահած է: Կուսակալ Մազհար պէյի իմաստուն խորհուրդներուն ինչպէս նաև ձեռք առած միջոցներուն շնորհիւ, աստիճանաբար կը վերահաստատուի անդորրութիւնը:

Տիաքօվայէն կը հաղորդեն Մայիս 31 թուով թէ ապստամբութեան պարագլուխները Մալիսլա Քրազնիկի ցեղին մօտ գացած են զայն համոզելու համար որպէսզի գործակցի ապստամբութեան: Կառավարութիւնը հարկ եղած միջոցները ձեռք առած ըլլալով ամէն պատահականութեան դէմ, ստոյգ է թէ ապստամբութիւնը պիտի մարի ու եւ է ծաւալ ստանալէ առաջ:

*** Իսա Պօլաթին հրացանի հարուածով մը սպաննած է ոստիկան զօրաց յիսնապետ մը որ պաստառած էր ապըստամբներու կարգերուն մէջ: Իսա Պօլաթին կը կասկածէր թէ յիսնապետը միացած էր ապստամբներուն ոչ թէ որովհետև անոնց կուսակից էր, այլ պարզապէս զինքը մեռցնելու համար:

ԿԻՐԱԿԻ ԳԻՇԵՐ Բանկալթի Եօրկանճի պարտէզին մէջ հայ թերթի մը գրաշարները խումբ մը զինուորներու հետ նստած երբ կը ճնկէին, յանկարծ կռիւ ծագեցաւ անխոստովանելի պատճառով մը, որուն տեղի տուած էր իրենց ընկերակիցներէն պատանի մը: Կռիւի ընթացքին վիրաւորեալ գրաշարներուն պետը գլուխէն մէկ քանի վէրքեր ստացաւ իսկ ուրիշ գրաշար մը ծանրապէս վիրաւորուեցաւ աչքէն:

ԿՐԵՏԷԻ ԽՆԴԻՐԸ. — Աթէնքէն կը հաղորդեն յունական թերթերուն թէ վերջնականապէս որոշուած է նոր կառավարութեան մը կազմութիւնը Կրետէի մէջ որուն պիտի մասնակցին բոլոր քաղաքական կուսակցութիւնները: Նոր կառավարութիւնը պիտի բաղկանայ վեց անդամներէ: Միեւնոյն տեղեկութեանց նայելով կրետական պատուիրակութիւն մը մօտ ատենէն Եւրոպա պիտի մեկնի պաշտպան տէրութիւններէն կրետէի խնդրոյն լուծումը գտնելու համար: Աթէնքի գահլիճը առջի օր Մ. Վէնիզէլոսի նախագահութեան տակ նիստ գումարած է: Հելլէն կառավարութեան ծրագիրը պարզած է Կրետէի խնդրոյն մէջ: Յունաստան յիշատակագիր մը պիտի տայ պաշտպան պետութեանց որով պիտի ըսուի թէ խնդրոյն վերջնական կարգադրութեան ձգձգումը պիտի անդամահատէ Յունաստանը, քանի որ Խորհրդարանը չպիտի կրնայ գումարուիլ:

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ՔՐԷՏԻ ՖՕՆՍԻԷ. — Գահիրէէն հասած հեռագիր մը կ'ըսէ. — Շաբաթ օր տեղի ունեցաւ Քրէտի Ֆօնսիէի վիճակահանութիւնը: 50.000ական ֆրանք շահեցան 1886ի Թուղթերէն թիւ 66,835, 1903ի Թուղթերէն 601,623 ու 1911ի Թուղթերէն թիւ 142,668:

ՄԱՄԼՈՑ ՕՐԷՆՔԸ. — Ինչպէս ծանուցած էինք Խորհրդարանական յանձնաժողովը գումարուած է առջի օր և սկսած խմբագրել իր տեղեկագիրը Մամլոյ օրէնքին բարեփոխմանց մասին: Յանձնաժողովը այս օր վաղը կը վերջացնէ իր տեղեկագիրը, որ պիտի ներկայացուի Վարչապետութեան:

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ դատարանի նախագահ Ցովհաննէս պէյ Ալիքսանեան հանգստեան կոչուած է, իր տարիքի պատճառաւ: Ինչպէս գրած էինք Արիֆի պէյն է որ յաջորդած է անոր:

ԿՐԹԱԿԱՆ ՕՐԷՆՔԸ. — Խորհրդարանական կրթական յանձնաժողովը սկսաւ քննել կրթական նոր օրէնքը զոր պատրաստած է Էմրուլլահ էֆ.: Յանձնաժողովը քանի մը թեթեւ բարեփոխումներով ընդունած է արդէն նոր օրէնքին 42 յօդուածը: Էմրուլլահ էֆէնտի անձամբ կը պաշտպանէ օրէնքը որ յառաջիկայ նըստաշրջանին միայն պիտի կրնայ ենթարկուիլ Երեսփ. Ժողովոյ քննադատման:

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ կուսակալ Նազըմ փաշա որ հրաժարած էր զինուորական հրամանատարին հետ ունեցած անհամաձայնութեան պատճառաւ, ետ առած է հրաժարականը, Բ. Դրան խնդրանքին վրայ:

ՔԵԱՄԻԼ ՓԱՇԱ առջի օր երկու ժամ տեսակցած է կայսր. իշխանազուն Մէճիտ էֆ.ի հետ:

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

18 Յունիս 1912

Ֆրանս. Ռանթ	93,75
Օսմ. Միաց.	89,80
Օսմ. Երկաթուղի	205,50
Պանք Օթօման	700,—
Գալիս Գարաայտըն	385,—
Թրամվայ	

ԵԹԷ Կ'ՈՒԶԷՔ

Ամենահաճելի ժամանակ մը անցընել

ՓՈՒԹԱՑԷ՛Ք ԳՆԵԼ

«Մանզումէ»ի նախկին խմբագիր

ՅԱԿՈԲ ՏԷՐ-ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ ՆՈՐ ԳԻՐՔԸ

«ՈՒՐ ԽԵՑԻՆԵՐ ԺՈՂՎԵՑԻՆ»

ԱՄԷՆ ՏԵՂ՝ 5 ՂՐՈՒՇ

ՕՍՄ. ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

ՆԵՐՔԻՆ ԿԱՆՈՆԱԳՐԻ ՎԻՃԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Օսմ. Երեսփ. Ժողովը երէկ գումարուեցաւ նախագահութեամբ Խալիլ պէյի: Կարդացուեցաւ և վաւերացուեցաւ նախորդ նիստի ատենագրութիւնը:

Կարդացուեցաւ և պատկանեալ յանձնաժողովին ղրկուեցաւ եպարքոսական թէզքէրէ մը որով կ'առաջարկուէր Կարմիր Մահիկի ընկերութեան չէնքին հարկաւոր եղած պիտոյքը մաքսատուրքէ զերծ կացուցանել:

Կարդացուեցան և վաւերացուեցան Մէհմէտ Ալի էֆ.ի (Քէրքուք) և Նուրի պէյի (Քէրպէլա) երեսփոխանական տեղեկագրերը:

Կարդացուեցաւ Էտիրնէի և Կիւմիւլճինէի երեսփոխաններուն մէկ թագրիրը որով կը խնդրէին գրել կառավարութեան որպէս զի փութով ժողովին ղրկէ երկրագործներու և մշակներու յարաբերութիւնները ճշդող օրինագիծը, որ քննութեան մէջ է Պետական Խորհրդոյ առջև:

Ֆայիզ պէյ (Էտիրնէ) ուժ տուաւ այս թագրիրին և ժողովը որոշեց որ այդ օրինագիծին փութացուցուիլը խնդրուի:

Սարուխանի երեսփոխան Հայտար պէյի կենդանիներու գողութեան մասին տուած թագրիրը յղուեցաւ օրինագիծերու յանձնաժողովին:

Իր օրակարգին անցաւ ժողովը և վիճաբանութիւնները Ներքին կանոնագրի մնացեալ յօդուածներու շուրջ, շարունակուեցան:

Էնկիւրիի երեսփոխան Խալիլ Խալիտ պէյ ըսաւ թէ կարգապահութիւնը ամէն բանի հիմը պէտք է ըլլայ: Հին օրէնքները ներկայ կացութեան պահանջներուն չեն համապատասխաներ և բաւարար ալ չեն: Իթթիհատի կուսակցութիւնը իր ծրագրին մէջ դրաւ նաև այս կէտը և որոշեց շուտով բարեփոխել տալ այս յօդուածները: Անցեալ նիստին երկու երեք խօսքով ըլլալիք խնդիրներու համար ժամերով անօգուտ վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան, ինչ որ ցաւելով պէտք է յիշել: Օտարները մեր Երեսփ. Ժողովին Ներքին ....ցութիւնը շատ գէշ աչքով կը դիտեն. ... կ է նկատի ունենալ այս կէտը:

Ժանուէլիտի էֆ. առաջարկեց Երեսփ. Ժողովի գրադարանի վարչութիւնը յատուկ յանձնաժողովի մը յանձնել:

Բահմի պէյ պատասխանելով Խալիլ Խալիտ պէյի խօսքերուն, ըսաւ թէ՝ յիշեալին ակնարկութիւնները եթէ ժողովին ուղղեալ են, խնդիր չունի, իսկ եթէ իրեն ուղղուած են, ետ կը վերադարձնէ: Անցեալ նիստին եթէ խնդիրը երկարեցաւ պատճառը այն էր որ՝ մեծամասնութիւն չկար ժողովին մէջ:

Խալիլ Խալիտ պէյ ըսաւ թէ՝ իր պաշտօնակիցները անարգելու նպատակաւ չէ ըսած այդ խօսքերը:

Ահմէտ Մահիր հարցուց թէ՝ նախագահին քննադին հսկողութիւնը ո՞վ պիտի կատարէ, ատիկա ալ պէտք է վարչական պաշտօնեաները կատարեն:

Նախ. — Իմ տպարանքս Կայսեր կը պատկանի: Հոն միայն նախագահները կը նստին: Երբ նախագահի մը պաշտօնը առարտի և իրեն տեղ նոր մը գայ, ապարանքին գոյքերը վարչական պաշտօնեաներու ներկայութեան կը քննուին և նոր նախագահին կը յանձնուին:

Տրապիզոնի երեսփոխան Սէրվէթ պէյ առաջարկեց վարչական պաշտօնեաներու վերաբերեալ յօդուածին վրայ պարբերութիւն մը աւելցնելով յայտարարել թէ՝ «վարչական պաշտօնեաներու վճարում չի կրնար ըլլալ»:

Իսկ Շահին պէյ առաջարկեց ընդհակառակը վճարում ընել անոնց:

Վարդգէս ևս համամիտ գտնուեցաւ յայտարարելով թէ՝ երբ նախագահը բացարիկ ամսականներով ապարանքներ կ'առնէ, ինչո՞ւ վարչական պաշտօնեաները ամսական չառնեն:

Ցետոյ յաջորդաբար ընդունուեցան ներքին կանոնագրի, վարչական պաշտօնեաներու վերաբերեալ գլուխին՝ Ա. Բ. Գ. Դ. Ե. Զ. և Է. յօդուածները: Այս յօդուածներուն համաձայն վարչական պաշտօնեաները երեք անդամէ պիտի բաղկանան և պիտի պաշտօնավարեն մինչև տարեշրջանին վերջը: Երկրորդ գլուխին երկրորդ յօդուածին համաձայն վարչական պաշտօնեաները պիտի հսկեն Ժողովին չէնքին ու կահաւորման և գրադարանի գըրքերուն գործածութեանը և երեսփոխաններուն հաշիւները պիտի արձանագրեն: Գ. գլուխին համաձայն տեական յանձնաժողովներու յանձնուած իւրաքանչիւր խնդիրի համար առանձին, առանձին տեղեկաբերներ պիտի անուանուին:

Ընդունուեցան նաև երեսփոխաններու կանոնաւոր յաճախումին վերաբերեալ յօդուածները:

Ցարութիւն էֆ. Պօյաճեան առաջարկեց որ նիստերուն ներկայ չի գտնուող երեսփոխաններու անունները իրենց ընտրական կուսակցութեան պաշտօնաթերթին մէջ հրատարակուին:

Թալէաթ (Էնկիւրի) ըսաւ թէ՝ ... թէ ներկայ չեն կրնար գտնուիլ նիստերուն ոչ թէ անոր համար է որ փափաքող են այդ բանին, այլ որովհետև երեսփոխանները միշտ գործ կ'ունենան և նախարարութեանց պաշտօնատունը կ'երթան և որպէս զի այս անպատեհութիւնը առաջ չի գայ, կ'առաջարկէր Երեսփ. Ժողովին մէջ ամէն մէկ պաշտօնատունէ մէկ մէկ պաշտօնեայ պահել:

Ժողովը յետոյ բաւական նկատեց վիճաբանութիւնները և կարգ մը առաջարկներ մերժելէ յետոյ, ամբողջութեամբ և գրեթէ նոյնութեամբ ընդունեց ներքին կանոնագրին մէջ կատարուած փոփոխութիւնները:

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱՂԹԱՄԱՐԱՅ ՎԻՃԱԿԻՆ ՄԷՋ

Աղթամարէն Պատրիարքարան հասած գրութեան մը մէջ մանրամասնօրէն շատ մութ գոյներով կը նկարագրուի Խիզանի կացութիւնը որուն պատճառաւ ժողովուրդը գաղթել յուսահատած է: Պաշտօնեաները կը շարունակեն իրենց կաշառակերութիւնը, չահ ... ութիւնները և անլուր զեղծումները, իսկ քիւրտ պէկերու գործած բռնաբարութիւնները իրենց գագաթնակէտին հասած են: Հայութիւնը այս վիճակը տեսնելով ահ ու սարսափի մատնուած է: Կարկառի Բերկրի գիւղի Բէս Թալաթի սպանութենէն զատ այս օրերս սպաննուած են 2 Սմբոնցի, երեք Կիւզէլտէրէցի, երկու Գոտիկցի, մէկ Երունցի Հայեր, Ան. Ան. Իւրաքանչիւր գաւառի մէջ 10-20 անձերէ բաղկացեալ աւազակ խումբեր կազմուած են: Ծանօթ աւազակապետ Մահմէ 12 ընկերներով ցերեկուան ժամը 6ի միջոցները Ս. Խաչ գիւղի բորձանքը կը բաղմի և անլուր լուտանքներ ազգութեան և կառավարութեան ուղղելէն յետոյ և Հայերը սարսափի մատնելէն վերջ փառաւոր հանդէսով կը հեռանայ գիւղէն, բան մը որ առաջին փորձ կը համարուի իրեն տրուած հրահանգներուն և նպատակադրութեանց իրականացման: Սէյիտ Ալին է այս եղեռնագործութեանց ակնյայտնի հեղինակը, կը վերջացնեն նամակագիրները:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲԱՐԵԿԱՐԳԻՉ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ

Նախարարաց Խորհրդոյ վերջին նիստին մէջ որոշուեր է փութացնել Հայաստանի Բարեկարգիչ Յանձնաժողովին մեկնումը: Խորհուրդը որոշեր է այս առթիւ թէզքէրէ մը գրել Երեսփ. Ժողովին խնդրելով որ կարելի եղածին չափ փութով քուէարկէ 100,000 ոսկիի ծանօթ վարկը: Այս թէզքէրէն պիտի ղրկուի չարաթ օր:

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆԻ ՏԱԳՆԱՊԸ

Կարնոյ Սանասարեան վարժարանի Ուսուցչական ժողովները վերջ գտած են: Այս առթիւ Պաշտպան վարդապետ ուսուցիչներուն թոշակները վճարեր է մինչև Օգոստոս, և բոլորին ալ նոյնիմաստ պաշտօնագիրներով հաղորդեր է թէ ազատ են պաշտօն փնտռելու: Բոլոր պաշտօնեաները իրենց ստորագրութեամբ յայտնած են թէ ո՛և է պահանջ չունին վարժարանին վրայ: Քննիչը բացօթեայ սեղանի մը հրաւիրած է ուսուցիչները, և յետոյ Կովկաս ուղեւորած է, բանակցելու համար վարժարանին տնօրէնութեան կոչուելիք անձին հետ, որ հասարակաց մէկը պիտի ըլլայ:

«ՄՇԱԿ»Ի «ՅՈՒԲԵԼԵԱՆ»ԻՆ ԴԷՄ

Թիֆլիզի «Հորիզոն»ին մէջ հետեւեալ լուրերը կը կարդանք. —

— «Ներսիսեան, Թիֆլիզի Հայոց հոգեւոր դպրոցի հոգաբարձութիւնը ձայներու մեծամասնութեամբ, մերժեր է «Մշակ»ի յոբելեանական յանձնախումբի առաջարկը՝ յոբելեանին մասնակցելու մասին:

— Կովկասի Հայոց հրատարակչական ընկերութեան խառն ժողովը միաձայնութեամբ մերժեր է «Մշակ»ի յոբելեանական յանձնաժողովին առաջարկը՝ յոբելեանին մասնակցելու մասին:

— «Ճկրաշէնի ազգ. վարժարանի մանկավարժական խորհուրդը մերժեր է նոյնպէս յոբելեանի մասնակցութեան առաջարկը:

ՑԱՆԿԱՐԺԱԿԱՆ ՄԵԿՆՈՒՄ ԱՂՈՒՆՈՒՆԻ ՍՐԲԱԶԱՆԻ

Գահիրէի «Լուսաբեր-Արև»ին մէջ կը կարդանք. — Կը լսենք որ Առաջնորդ Ս. Հայրը շաբթուս յանկարծ մեկնած է Աղեքսանդրիա, իր հետ տանելով հեռաւոր ճամբորդութեան մը անհրաժեշտ գոյքերը:

Նոյնպէս կ'ըսուի թէ անցած շաբթու Աղաւնունի Սրբազան Վսեմ. Պօղոս փաշային մօտ քարոզի այց մը տուած է, յայտնելով իր մօտաւոր մեկնումը դէպի Պոլիս, որու համամիտ գտնուած է նաև փաշան:

Ամէն պարագայի մէջ, եթէ այս յանկարծական մեկնումը կապ մը ունի հրաժարման և այլ զրոյցներու հետ, չէինք սպասեր որ բաժանումը այսպէս տեղի ունենար, որովհետև ոչ զաղութը իր առաջնորդին դէմ ամբաստանութիւն ունի, և ոչ ալ Աղաւնունի Սրբազան յանկարծական կերպով փախչելու ո՛և է պատճառ:

ԳԱՒԱՌԻ ՀԱՐՍՏԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Կարնոյ ՅԱՌԱՋ'ին մէջ կը կարդանք. —

ԲԱԲԵՐԴ, (սեփ. թղթ.). — Լօնքի խնդիրը սուր հանգամանք մը առած է այս միջոցին, շնորհիւ գայմագամ Հիլմի պէյի երկդիմի քաղաքականութեան: Գայմագամը և Իտարէի Մէճլիսը կ'ուղեն Ճէյխօվիզեմցի Քիւրտերուն տալ գիւղին 68 կտոր թափուլը արտերը, հակառակ բոլոր օրինական տրամադրութիւններուն: Կայ նաև Կոփի խնդիր մը: Մօտաւորապէս մէկ ամիս առաջ, Մէճլիսը Իտարէն որոշեց որ Կոփի և Լօնքի հողերը անգամ մըն ալ քննուելոն յատուկ պաշտօնեաներու միջոցաւ Լօնքի լեռները ձիւնապատ ըլլալով, քննիչը 10-15 օր յետաձգուեցաւ, իսկ Կոփցի Թուրքերը, խեղճ հարստահարուածներ, 8-10 ոսկի նոր ծախք մը վճարելով, տարին քէչիի պաշտօնեաները, խնդիրը քննուեցաւ, տեղեկագիր տրուեցաւ, բայց առանց տեղեկագիրը և հէլը խուպրէին (իրազեկ և պաշտօնապէս հրաւիրուած շրջակայ գիւղացիներ) յայտագիրը նկատողութեան առնելու, Իտարէն բացարձակ զրկանք ըրաւ կոփցիներուն և հաստատեց հին բաշխումը: Գիւղացիները բողոքեցին և շատ դժուարաւ կրցան իսթինաֆ ընել, պայմանաւ որ մինչև լրումը՝ Քիւրտերը գիւղ չմտնեն (հինգ սուն արդէն մտած են):

Այս անիրաւ վճիռը վհատեցուց նաև Լօնքցիները: Սակայն և այնպէս ազդու դիմումներ եղան, թափուի և վէրկիի արձանագրութիւնները հանել տալու համար, քանի որ 1895ին բոլորովին թալանուած էին: Գայմագամը նախ մերժեց, բայց յետոյ յանձնարարեց որ արձանագրութիւնները հանուին: Մինչ այս մինչ այն, երբ արդէն գոյութեան հանուած էին 42 թափուլը արտեր և չայիրներ, յանկարծ Լօնքցիները կը հաղորդեն թէ գայմագամը հրաման տուեր է Մատէնի միւտիրին՝ անպատճառ բռնի և զինուորական ոյժով Քիւրտերը մտցնել Լօնք:

Խնդիրը այս վիճակին մէջ է հիմա: Հեռագիրներ տրուեցան Պոլիս, Ներքին գործերու Նախարարութեան, Պատրիարքարան, Կարին՝ կուսակալին, առաջնորդարան:

*** Իսկ նոյն թերթի ամենավերջին թիւին մէջ կը կարդանք. — Կուսակալ Մէհմէտ Էմին պէյ և Մէճլիսի Իտարէն հինգշաբթի օր նկատողութեան առնելով խնդիրը, համոզուած գոյացուցին որ հայ գիւղը բոլորովին իրաւացի է, հետեւաբար բեկանեցին Բաբերդի ապօրէն որոշումը:

ԲԱՍԷՆ-ՀԵՐԹԵՒ (սեփ. թղթ.). — Մայիս 16ին Թէքմէնի ներքին Թէփէճիի և Մէրիֆէթ գիւղի Քիւրտերը երբ Կարինէն կը վերադառնային իրենց տեղերը, ցերեկուան ժամը 8ին կը կողոպտուին Ալվար գիւղի մօտ: Աւազակները կը յափշտակեն ութը օսմ. ոսկի:

Մայիս 18ին Հերթեւ լեռը, գիւղէն կէս ժամ հեռաւորութեամբ Հերթեւ ի Ցովհաննէս Բալեցին մինչ իր մարգագետինը կը ջրէր, օրը ցորեկով երեք Քիւրտեր կը շրջապատեն և կ'ուզեն սպաննել: Ցովհաննէս կը փախչի լեղապատառ: Լերան գագաթէն եղնաբաժներ տեսնելով, իսկոյն քարէ ...ը այլխառնող Հայերուն լուր կուտան և Ցովհաննէս մազապուր կ'ազատի մորթազերծ ըլլալէ: Քիւրտերը խոյս կուտան: Քիւրտ աւազակներու երկուքը հետեւակ, մէկը ձիաւոր եղած է, բոլորովին սպառազէն:

Մայիս 19ին Հերթեւ ի Համբար Պօղոյեանն ալ իր մարգագետինը ջրելու գացած ատեն, նոյն երեք Քիւրտերու կողմէ սպանութեան փորձեր կը կատարուին: Համբար ժայռերն ի վեր մագլցելով կ'ազատի: Այս գէպքերուն դէմ ոչ մէկ վճռական քայլ կ'առնէ Բասէնի կառավարութիւնը: Քանի մը օր առաջ Հերթեւ երկու Հասան-Գալէի ոստիկաններու հարիւրապետ Զիաթ թին էֆ. և Թուրք գրագիրներու գաւագրութեամբ՝ ոճրագործ Շիւքրին պահանջեց... Հայերէն, որպէս թէ Հայերը կը պահեն այդ աւազակը:

ԼՈՐՏ ՔԻՉՆԸՐ ԵՒ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻՆ ԱՌԱՆՁՆԱՇՆՈՐՀՈՒՄՆԵՐԸ

Եգիպտոսի Արդարութեան Գործոց Նախարար Բրիւշտի փաշա, Լօրտ Քիչնըրի համաձայնութեամբ նախաձեռնարկ եղած է, քանի մը բարենորոգումներ մտցնելու Պատրիարքարաններու առանձնաշնորհմանց մէջ: Ինչպէս որ յայտնի է, կ'ըսէ «Լուսաբեր Արև», Արեւելքի մէջ քաղաքային կեանքը և կրօնական օրէնքը սերտ կապ մը ունին որուն շնորհիւ առաջինը երկրորդին ազդեցութեան տակ կը գտնուի: Իսլամական պետութիւններու մէջ ոչ մէտականներու համար ամէն ինչ կախում ունի «զասըշ»էն կամ «չէրիյէ»էն: Մէհմէտ Բ. ի յաջորդներու հաշտարար քաղաքականութիւնը ոչ-իսլամներու համար իրենց նախնական կրօն. օրէնսգիտութիւնը ընդունելու վիճակի մէջ կը պահէ: Հակառակ Եգիպտոսի դրութեան Օսմ. Կայսրութեան այս էական կանոնները Եգիպտոսի մէջ ևս ի գործ կը դրուին: Հոս, այս սկզբունքի համաձայն, Խառն դատարաններէ զատ, Տեղ. և Հիւպատոսական դատարանները ևս այս կանոնի համեմատ կը վարուին և Պատրիարքարաններու առանձնաշնորհմանց հետ առընչութիւն ունեցող խնդիրներու մէջ կը հետեւին այն կանոններուն, որոնք ի գործադրութեան են Թուրքիոյ մէջ: Ասկէ շատ ծանր անպատեհութիւններ առաջ կուգան: Բրիւշտի փաշա այս մասին ելից հնարք մը գտած է: Եթէ Եգիպտական կառավարութիւնը, կ'ըսէ Բրիւշտի պէյ, Ֆերմաններու ուժով սահմանուած է կայսրութեան էական օրէնքները յարգել, միեւնոյն ֆերմաններու ուժով ալ իրաւունք ունի այդ օրէնքները Եգիպտոսի մէջ տարբեր ձեւի մը վերածել: Բրիւշտի փաշա, այս գաղափարին վրայ յենլով կ'առաջարկէ այլազան դաւանութեանց ֆերմաններու շնորհիւ ունեցած առանձնաշնորհումները ենթարկել կառավարական դատական մասնաւոր մարմինի մը ձեռնհասութեան: Այս կարգադրութեան շնորհիւ Բրիտանական տարրերը յետ այսու չպիտի զրկուին իրենց իրաւունքներէն, որովհետեւ այս դատական մարմինին վրայ պիտի հսկէ վերջերս վերակազմուած «Մէճլիս էլ հասպին»: Աւելորդ է ըսել որ թէեւ այս կերպ կարգադրութիւն մը մեծապէս դժուարութիւններու պիտի բաղխի, բայց և այնպէս, Եգիպտ. կառավարութիւնը պիտի կրնայ դիւանագիտական միջոցներով և Անգլիական կառավարութեան միջամտութեան շնորհիւ յարգել այդ բոլորը: Վերեւի տողերը, զորս կը քաղենք տեղ. թերթէ մը շատ ուշագրաւ են, մանաւանդ մեզ հայոց համար: Ինչպէս տեսանք, խնդիրը կը դառնայ Պատրիարքարաններու առանձնաշնորհմանց շուրջ, և Եգիպտ. կառավարութիւնը, շատ մը կնճռոտութեանց առաջքը առնելու պատրուակին տակ՝ կը ձգտի միջամտել հասարակութեանց ներքին գործոց ևս: Ջենք գիտեր որ մեր Առաջնորդարանը և ազգ. իշխանութիւնը լուր ունի՞ն այս դէպքէն և ինչ միջոցներ կը խորհին ձեռք առնել հիմակուց Բրիւշտի փաշայի այս ձեռնարկին դէմ: Ամէն պարագայի մէջ լրջօրէն զբաղուելիք խնդիր մըն է ևս նկատի ունենալով եգիպտահայոց կալուածային և կտակային բացառիկ դիրքը, կը վերջացնէ «Լուսաբեր Արև»:

ԲԱԲԵՐԴԻ ՆՈՐ ԱՌԱՋՆՈՐԴԸ

Բաբերդի առաջնորդ ընտրուած է Տ. Գնէլ Մ. Վրդ. Գալէմքեարեանը:

ԱՏԱՆԱՅԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴ ՇԱՀԷ Վ.Ի ԴԷՄ

Ատանայի ազգային վարժարանի Վարագ, Սեդրաք և Արտաշէս Մանուէլեան անուն ուսուցիչները Պատրիարքարան ղըրկած են գիր մը որով կը բողոքեն տեղւոյն առաջնորդ Շահէ Վրդ.ին դէմ որ անիրաւ տեղը զիրենք պաշտօնանկ ըրած է և երբ ասոնք իրենց իրաւունքը պաշտպանելու համար դիմած են դատարանի, Առաջնորդը անոնց անունները հաղորդած է կրթական նախարարութեան պահանջելով որ վկայականները գլխուոր ստորեն:

90-98Ի ԾՆՆԴԵԱԼՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Գանիրայի Առաջնորդ Թաթուլ Վրդ. կը տեղեկացնէ Պատրիարքարանի թէ շնորհիւ իր և միւթէսարըֆին ձեռք առած միջոցներուն պատերազմական նախարարութենէն հեռագիր ղրկուած է Պուրսայի և Սպարթայի իշխանութեանց որպէս զի քրիստոնեայ 90-98ի ծնածները զէնքի տակ չի կանչուին: Տեղական կառավարութիւնը ինքնաբերաբար ձեռնարկած էր այդ գործողութեան:

ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐՈՒ

Մալաթիոյ և Տիվրիկի մէջ Ուսումնական Խորհուրդի ընտրութիւն կատարուելով տեղեկագրերը ղրկուած են Պատրիարքարան:

ՊԱՊԻՆ ՆԱՄԱԿԸ ՀԱՅ-ՀՌՈՄԷԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՊԱՇՏՕՆԱՆԿ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ

Պապը հետեւեալ նամակը ղրկած է Հռոմէն, 1912 յունիս 1 թուականով, Հայ-հռոմէականներու պաշտօնանկ Պատրիարքին. —

Խիստ անհաճոյ գործի մը մէջ է որ Հայ-կաթոլիկ եկեղեցին այսօր մեր գերագոյն իշխանութիւնը կը պահանջէ: Արդարև, տեղեկացանք և այս՝ ոչ առանց մեծ ցաւի թէ այս ազգէն ոմանք կատարելապէս մոռնալով իրենց կաթոլիկութիւնը այն աստիճան ընդդիմութեան մէջ գտնուած են Առաքելական այս աթոռին և ձեր հոգեւոր իշխանութեան դէմ որ համարձակած են, նախատել զՁեզ, բարի հովիւ, և արգիլել ձեր նուիրական պաշտօնը կատարելէ ինչպէս նաև վտարել ձեր բնակարանէն: Ոչինչ կըցած է զանոնք կարգի բերել, ոչ բարեպաշտութիւնը, ոչ պարտականութեան խղճմտանքը, ոչ օրինաւոր իշխանութեան յորդորները, ոչ խիստ ազդարարութիւնները և ոչ նոյն իսկ պատժի սպառնալիքը: Եւ ասոնք հռոմէական եկեղեցիէն իրենց անջատման սկզբնաւորութիւնը կատարած են կազմելով վարչական ըսուած ժողով մը, առանց կղերական իշխանութեան ամենադոյզն միջամտութեան և այսպէսով ցոյց տալով յայտնապէս թէ իրենց կամքն է ձեռք անցնել պատրիարքական աթոռին եկամուտները: Արդարեւ, կ'ողբանք այս աղէտքներու համար որ մեծ է մեր սէրը հայոց մասին, և թէպէտեւ անհաճոյ բան է մեզի համար խիստ գտնուիլ այնպիսիներու դէմ որոնք մեր զաւակներն են, սակայն պարտաւորուած ենք այդ բանը ընելու մեր գլխաւոր պարտականութիւնը ըլլալով հսկել որ եպիսկոպոսներու իշխանութիւնը ամենուրեք յարգուի, եկեղեցին իրաւունքը ոչ մէկ կերպով բռնաբարուի: Ահա թէ ինչու չեղեալ և ոչինչ կը նկատենք եկեղեցին իրաւանց դէմ գործուած վերջին արարքները, և ապօրինի կը հըռչակենք վերոյիշեալ վարչական ժողովը և կը բանադրենք անոր իւրաքանչիւր անդամը ինչպէս նաև բոլոր ապստամբ հայկաթոլիկները: Գալով միւսներուն անոնց համար ալ կ'աղօթենք որ չմոլորին, և մեզի հետ աղօթեն իրենց մոլորեալ եղբայրներուն համար որպէսզի զղջալով վերադառնան իրենց առջի վիճակին: Գալով ձեզի վեհանձնաբար սատարեցէք և ներողամիտ գտնուեցէք ինչպէս նաև աղօթեցէք Աստուծոյ առաքելական պատուէրին համաձայն:

ՀԱՅ ՄԱՐՄՆԱՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԸ

Հայ Մարմնամարզական Միութեան առաջին համաժողովը տեղի պիտի ունենայ 29 յուլիս, 11 օգոստոս 1912, կիրակի օր, Պոլսոյ մէջ:

Համաժողովին ներկայ պիտի գտնուին Պոլսոյ և գաւառի բոլոր մարմնամարզական ակումբներուն, ինչպէս նաև մարմնամարզական մասնաճիւղ ունեցող ակումբներուն, Թուրքիոյ հայ երկրորդական վարժարաններուն, հայ մամուլին, հայ բժշկական դասին և ուսուցչութեան ներկայացուցիչները:

Համաժողովին զբաղման գլխաւոր նիւթերը պիտի կազմեն. — Ա. Պատրաստութիւն Հայ Մարմնամարզական Միութեան հիմնական ծրագրին. Բ. Հայկական ողիմպիական խաղերու մասին ընդհանուր ծրագրի պատրաստութիւն. Գ. Հայ Մարմնամարզական Միութեան տարեկան պիւտճէի քննութիւն. Դ. Ընտրութիւն կեդրոնական գործադիր մարմնի. Ե. Տեղեկագիր „Մարմնամարզ"ի խմբագրութեան՝ Թուրքիոյ մարմնամարզական ակումբներու մասին:

Վերոյիշեալ մարմինները կը հրաւիրուին՝ առանց մասնաւոր հրաւիրագրի սպասելու՝ նշանակել իրենց պատուիրակները: Պոլիս պատուիրակ ղրկելու դիւրութիւն չունեցող գաւառական ակումբներն ու վարժարանները կրնան Պոլիս գտնուող անձեր նշանակել իբր պատուիրակ: Ակումբները և վարժարանները կըրնան իրենց տեղեկագիրները ղրկել մինչև յուլիս 15, „Մարմնամարզ"ի խմբագրութեան, Պոլիս, Պահճէ Գաբու, Եէնի Վոլթօ խան, թիւ 19:

ԱՌԺԱՄԵԱՅ ՄԱՍՆԱԽՈՒՄԲ

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ

Ռուս դեսպանը երէկ տեսակցեցաւ պատերազմական նախարարութեան խորհրդականին հետ: Խօսակցութիւնը դարձած է 1877—88ի պատերազմին առթիւ ռուս վաճառականներու տրուելիք փոխարէն հատուցման շուրջ:

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ՏՈՒՐՔԸ ԵՒ ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏ. ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

Հանր. Պարտքի Վարչութիւնը կը մերժէ ընդունիլ պատերազմի առթիւ այն յաւելումները որոնք պիտի ըլլան անուղղակի տուրքերու վրայ:

«ՔՕՔԱԶ»Ի ՄԻՋԱԴԷՊԸ

«Քօքազ»ի միջադէպը կարգադրուեցաւ, ֆրանսական կառավարութիւնը կատարելապէս գոհացում ստացած ըլլալով: Ֆրանսական դեսպանը երէկ Ասըմ պէյի հետ տեսակցած պահուն տեղեկացաւ Բ. Դրան տուած որոշման: Ֆրանսական պահականաւը երէկ մեկնած է Իզմիրէն:

ՆԵՇԷԹ ՊԷՅ ՍՊԱՆՆՈՒԱԾ

Օսմանեան նախորդ նախարար Շեֆիք փաշայի զաւակը Նեշէթ պէյ որ Տրիպոլիսի օսմ. բանակին մաս կը կազմէր և նոյն իսկ հրամանատար էր, վերջին տեղեկութեան մը համաձայն սպաննուած է:

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՕԴԱՆԱՒԵՐԸ

Տէրնայի մէջ իտալական օդանաւ մը ռումբեր նետած է Մայիսի 28ին օսմ. բանակետղին վրայ, սակայն որ և է վնաս չէ կրցած պատճառել: Օսմ. խորտընկէցներու կրակը և և թնդանօթներու «շրաբնէլ»ները ստիպած են օդանաւը հեռանալու: Նոյն իսկ «շրաբնէլ»ներէն մէկը քայքայած է օդանաւը որ ինկած է Տէրնայի ձորին մէջ:

ՉԷՐՔԷՍ ՕՍՄԱՆ

Իզմիրը անհանգստացնող միջեւ ձգող երկրորդ Զաքքրճալըն, աւազակապետ Չէրքէզ Օսմանը, սպաննուած է օսմ. զինուորներուն հետ ունեցած վերջին ընդհարումին մէջ:

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՄԱՐՏԱՆԱՒ

Իտալական մարտանաւ մը երէկ առտու մօտեցած է Մէրմէրիսի և կարճ խուզարկութենէ մը ետքը անհետացած է:

ԼԵՈՆ ԳԱԶՈՒՆ

ԵՆԻՉԷՐԻ ՀԱՍԱՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԺԱ.

ԴԱՍՄԼԻՔ

Ամէն բան պատրաստ էր ։

Կամաց մը փողոցին դուռը բացի ։ Ուշ մնացած անցորդներ հրապարակէն կ'երթային ։

Լուսավառութիւնը կը մարէր . հեռուէն հեռու քանի մը կապոյտ, դեղին կամ կարմիր լապտերներ դեռ կը պլպլային . Թուղթէ լապտերները կը բանկէին և կայծեր հանելով կը լմնային . լոյթիւնը կ'իջնէր քաղաքին վրայ ։

Լօրէնձային քովը գացի . շուտ մը անոր հագցուցի կապոյտ ու ճերմակ գծաւորած միլայէն մը և գլխուն ալ շղարշ մը անցուցի ։

Լօրէնձան ինծի տուաւ արկղը, որ բաւական ծանր ալ էր, և ըսաւ .

— Ասոնք իմ գոհարեղէններս են. ստակը սա կանանչ սնտուկին մէջն է .

— Ի՛նչ ստակ ։

— Պէյին ինծի ձգած ստակը ։ Վենետիկեան հազար սրքէն և հարիւր հատ մըն ալ տուքա կայ ։

— Կ'ուզես որ Խայիր պէյին ստակը առնեմ ես, պոռացի երեսին ։ Բայց քաղաքը նուաճուած, տունը պարապ և Մամլուքը մեկնած է ։ Ասիկա Թագաւորին կը պատկանի, բանակին կը պատկանի ։

Երեսս նայեցաւ . ըսածս չէր հասկնար ։ Ես առնէ չունէի անոր բացատրելու պատերազմական աւարի մը և պարապ մնացած տունի մը մէջէն գտնուած դրամի մը տարբերութիւնը ։ Միայն գայն առի տարի և ըսի .

— Վտանգ չկայ . ես իմ գօտիիս մէջը պատերազմէ վերջ կողոպտած քսանըհինգ տուքայ ունիմ, կը բաւէ ։

— Ես իմ գոհարեղէններս ունիմ, աւելցուց խեղճն .

— Ո՛ն, ձի հեծիր, պատասխանեցի ։

Վարի սենեակներէն անցած ատենը աչք մը պտտցուց թէեւ, բայց բան մը չտեսաւ ։ Երկու ձիերն ու ջորին դուրս քաշեցի . գինքը հանգիստ մը տեղաւորեցի ջորիին վրայ և ես ալ ձիերէն մէկուն վրայ ելլելով աւրձանս Թամբին քովը տեղաւորեցի ։

Ճամբան ամայի էր, Թարմ օդ շնչեցինք . աստղերը կը փայլէին երկինքին վրայ . կարծես մեզի կը ժպտէին և բարի ճամբորդութիւն կը մաղթէին ։

— Կարծեմ Քէթթին իմ աստղս նայած ատենը գէշ գտաւ, ըսի Լօրէնձային խընդալով ։

Շիտակ Քէթթայի արուարձանը կ'երթայինք, դէպի Իսկէնտէրունի սօտ, ուր մենք կայք մը ունէինք . համարձակութիւն պէտք էր սակայն ։

Երբոր պահակը դէս կեցուց, պետերնին հարցուցի . Պըլըգն էր մեծերնին, աչքերը խոժոռած առաջ անցաւ .

— Հոս ի՛նչ ընելու եկեր ես, հարցուց ինծի . Ո՞ւրկէ գողցար այդ վերարկուն և ձիերը . և սա ստահակ Խպտի կինը ո՞ւրկէ գողցեր է իր ջորին ։

Աչքս գոցեցի, և բոյթ մատովս կինը ցուցնելէն, միւս մատս շրթունքիս վրայ դրի .

— Այդչափ բարձր մի խօսիր, աղա՛ս, ըսի իրեն ցած ձայնով ։ Ես հրաման ստացեր եմ երթալ հրամատարին միանալու Համանի մէջ ։ Սո՛ւս ։

— Ի՛նչ Նորին Վսեմութի՛ւնը, ըսաւ այտերը փքացնելէն ։ Սո՛ւս . շուտ անցիր . Մուխթա՛ր, դուռը բաց . օ՞ն անցիր, վա՛ղը կը տեսնուինք ։

— Վա՛ղը, պատասխանեցի ։

Դուրսն էինք արդէն ։

Քէթթայ փողոցէն անցանք, պարտէզներու և արտերու մէջէն ։

— Հիմա, ըսի Լօրէնձայի, խնդիրը շուտ երթալուն մէջն է . ինծի տուր սա ջորիին մտրակը, կեցի՛ր որ ասրձանս չակեմ ։ Մկրատ ունի՞ս ։ Ունիս կարծեմ . փա՛ռք Աստուծոյ ։ Եթէ ջորիդ կամաց երթայ, մկրատով մշտէ զայն ։ Վաղէ՛ պէտք է որ կէս օրէն առաջ տասներկու մղոն ճամբայ կտրած ըլլանք ։ Մկրատովդ մշտէ, մշտէ՛ զայն ։

Առանց Լօրէնձային կրած ծայրայեղ յոգնածութեան և տաքուն, ճամբորդութիւնը շատ հաճելի եղած պիտի ըլլար ։

Առաջին գիշերը պարզապէս քրիստոնեայ գիւղի խանի մը մէջ անկիւնը պառկեցանք ։ Այս գիւղը Քիլիս (Եկեղեցի) կը կոչուէր . վանքին աւերակները, բարձրութեան մը վրայ, խիստ մօտ էին խանին ։

Ոչ ոք մեզի հարցուց Թէ ո՛ւրկէ կուգայինք և ո՞ւր կ'երթայինք ։ Հետեւեալ օրը տեսայ այն ձորը ուր մենք Մամլուքներուն և Արաբներուն դէմ կռւեր էինք ։ Անասուններ և մեծ թռչուններ կը թեւածէին ձորին մէջ ։

Պատերազմի միջոցին տեղի ունեցած պեղումներն ու Թնդանօթի անիւներուն ակօսները ճամբայ կը ցուցնէին ։

Աֆրինի մօտ, դաշտին մէջ, ձիերու և ուղտերու դիակներ և քանի մը մեռելներու մնացորդներ Լօրէնձան սարսափեցուցին ։

Վտակէն անցանք առանց դժուարութեան . Ջուրերը շատ ցած էին, և նոյն իրիկունն իսկ լերան ստորոտը հասանք, այն գիւղին աւերակները ուր աքլօրներ այրած էին, Պէյլանի ճակատամարտին գիշերը ։

Լօրէնձային երկու ժամ հանգիստ շնորհեցի . ա՛լ չէր կրնար յառաջանալ . իր ջորին գրեթէ ընկճուած էր, և ինք ալ չէր ուզեր ձիերէն մէկուն վրայ նստիլ, վասն զի շատ գէշ կը նստէր Թամբին վրայ ։

Երբոր լուսինը ծագեցաւ, Թոյլ տուի որ իմ սիրուհիս վերջին ճիգ մըն ալ ընէ

57)) Թարգմ. ՀԱՅԿԱՆՈՅՇ ՄԱՌՔ

ՏՈՔԹՈՐ ԵԴՈՒԱՐԴ ՇԱՀՊԱԶ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԱՉՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Բարիզի Բժշկական համալսարանի ակնաբուժական քլինիքին մէջ իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած և Քենզ-Վէնի հիւանդանոցին մէջ իբրեւ ակնաբոյժ երկար ժամանակ ծառայած և փորձառութիւն ձեռք անցուցած ըլլալով, մեծ խնամքով կը դարմանէ աչքի ամէն տեսակ հիւանդութիւնները . չիլերը (շաշը) կը շտկէ առանց գործողութեան, և մինչեւ ցարդ Պոլսոյ մէջ չգործածուած Փրօֆ. Ժավալի գործիքով կարճատեսներու և հեռատեսներու խիստ յստակ և փայլուն ցուցնող ակնոցներ կուտայ։ Սիֆիլիզէն առաջ եկած աչքի հիւանդութիւնները երակներուն մէջ նորագիւտ դեղ մը ներարկելով արմատապէս կը դարմանէ։ Մեծ յաջողութեամբ և առանց ցաւ պատճառելու կը կատարէ քաթառաքթի (փէրտէ) և աչքի վերաբերեալ ամէն տեսակ գործողութիւններ. տեսողութենէ զուրկ և աճեւ աչքերուն տեղ բնականին չափ և նման արուեստական աչքեր կը զետեղէ։ Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր, մինչեւ կէս օր, Պահճէ Գաբու, Համիտիէ սիպիլին դիմաց, Իւթիւճեան դեղարանը. կէս օրէ վերջ Պէրա, Շիտակ ճամբայ, Թագսիմի Ֆրանսական հիւանդանոցին կից անմիջի տարթերմանը Ուրբաթ օրերը չիջնալ գեզուրանը կէս օրէ առաջ։ Իսկ Երեքշաբթի օրերը կէս օրէն վերջ իր աքարթըմանը ձրիաբար պատրաստ է դարմանելու աղքատ հիւանդները ։

ՕՍՄ. ԱՌԵՒՏ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

شركت تجاريهٔ عثمانيه

SOCIÉTÉ COMMERCIALE OTTOMANE

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 100,000 ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՈՍԿԻ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԱՌԱՋԻ՛Ն ՀԱՅ ԴՐԱՄԱՏՈՒ՛Ն

ԳՐԱՍԵՆԵԱԿՆԵՐԸ ԲԱՑ ԵՆ ՈՒԺԱՄԵԱՅ ԿԵՐՊՈՎ

ՍԹԱՄՊՈՒԼ, ԳԱԹԸՐՃԸՕՂԼՈՒ ԽԱՆ

Հայկական սոյն դրամական հաստատութիւնը կ'ընէ փոխատուութիւններ, առեւտրական առմներու, մուրհակներու, փոխանակագիրներու, բաժնեթուղթերու, պարտաթուղթերու, ապրանքներու և բեռնագիրներու վրայ ։

Կուտայ չէքեր, վարկագիրներ, փոխանակագիրներ և հեռագրական վճարում, բամաններ, ինչպէս Թուրքիոյ նոյնպէս աշխարհիս բոլոր մասերուն վրայ ։

Կը գնէ և կը ծախէ ամէն տեսակ բաժնեթուղթեր և պարտաթուղթեր թէ՛ մեր և թէ բոլոր օտար հրապարակներու վրայ, ինչպէս և օտար դրամներ ։

Կը գանձէ եւ կը զեղչէ առեւտրական առմեր, մուրհակներ, փոխանակագիրներ, աժնեթուղթեր և կտրօններ ։

Կ'ընդունի դրամական աւանդներ նպաստաւոր պայմաններով ։

Դրամատունս հաստատած է առեւտրական տեղեկութիւններու համար լաւագոյն կերպով կազմակերպուած սպասարկութիւն ։

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒԿ

Խնայողութիւնը մեր համայնքին մէջ քաջալերելու համար կ'ընդունի 25 դրուշէն սկսելով գումարներ

Դրամատունս կը կատարէ նաև թէ՛ իր հաշւոյն, թէ՛ մասնակցութեամբ և թէ ուրիշներու հաշւոյն ամէն տեսակ արդիւնաբերութիւններու և ապրանքներու գնում վաճառում, փոխանակութիւն, ներածում և արտածում ։

Կ'ընդունի ներկայացուցչութիւն թէ՛ տեղական և թէ օտար տուներու ։

Կը կազմէ առեւտրական և ճարտարարուեստական ընկերութիւններ և կը մասնակցի անոնց ։ Կ'ընէ հանրօգուտ չինութեանց վերաբերեալ ամէն տեսակ ձեռնարկութիւններ ։

ԿԷՏԻԿ ՓԱՇԱ, ՊԱԼԻ ՓԱՇԱ ՍՕԳՈՒՇՈՒ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԴԵՂԱՐԱՆ

ՎԱՀՐԱՄ ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆ

այս դեղարանը որ հասարակութեան վստահութեանը արժանացաւ, մանաւանդ դեղերու խիստ Թարմութեան, դեղագիրներու ճշգրիտ պատրաստութեան համար, այս անգամ իր յաճախորդները գոհ ձգելու նպատակով բերել տուած է «Էկլը» մարքայով ՄԻՋԱՏԱՍՊԱՆ ամենաազդեցիկ փոշին, որ մէկ անգամէն խայտ բնաջինջ կ'ընէ մլուկները ։

ԿԸ ԲԱՒԷ ԱՆԳԱՄ ՄԸ ՓՈՐՁԵԼ — ԳԻՆԵՐԸ ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԵՆ

ԾԱՆՕԹ. — Այս դեղարանը կը յաճախեն փորձ ու կարող բժիշկներ և կը դարմանուին հիւանդներ մասնաւոր սենեակի մը մէջ ։ Հինգշաբթի կէս օրէ վերջ և չորեքշաբթի կէս օրէ առաջ ձրի դարմանում ։

Դեղարանիս բոլոր դեղերը զուտ անգլիական և գաղղիական են, պատրաստուած՝ դեղագործական արհեստին վերջին մեթոտներու համաձայն ։

Դեղարանս ունի ճոխ մթերք մը գօնեաքներու, օ տը քօլօնեներու, ակռայի փոշիներու և վրձիններու, քինքինայի հիւթերու ։ Կայ նաև «Ֆրանսին»ը, որ միակ դեղն է գլխու թեփերը անհետացնելու և մազերը աճեցնելու, գին 5 դրուշ ։

Գիշերային սպաս

ԲՈԼՈՐ ՔԱՂԱՔՆԵՐՈՒ ՄԷՋ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ ԲՈԼՈՐ ՔԱՂԱՔՆԵՐՈՒ ՄԷ

ՍԻՆԿԵՐԻ ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐԸ — ԱՇԽԱՐՀԻՍ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐՆ ԵՆ

Խիստ հաստատուն շինուածք եւ ամենաընտիր նիւթեղէն — Անմրցելի ընտանիքի և գործատեղներու համար

THE SINGER MANFG. CO. TRADE MARK

ՍԻՆԿԵՐԻ ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

Բերա, Մեծ Փողոց, թիւ 343, Կալաթա Սինկէր խան և Գարաքէօյ թիւ 120 ։ Սուլթան Համամ, Սուլթան Պայազիտ և Ֆաթիհ Համբըզ Բաշը, թիւ 64 ։ Սկիւտար Ջարշը պօյը թիւ 15 ։ Գատը քէօյ Մօտա ճատտէսի ։ Մաքրիքէօյ երկաթուղիի հրապարակը ։ Պալաթ, Քէօբրիւ Պաշը, թիւ 113 ։ Պէշիկթաշ Շիրքէթի նաւամատոյցին դիմացը ։ Բանկալթը թրամվայ ճատտէսի թիւ 57 ։

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ Արեւելքի համար . — Կ. Պոլիս, Բերա Մեծ-Փողոց, 343

ԶԳՈՒՇԱՆԱԼ ԿԵՂԾԵՐԷՆ — ՊԱՀԱՆՋԵԼ ԳՈՐԾԱՐԱՆԻՆ ՎԱՃԱՌԱՆԻՇԸ

Կ'ՈՒԶԷ՞Ք ՁԵՐ ՖԻԶԻՔԱԿԱՆ ԿՈՐՈՎԸ

ԲՆԱԿԱՆ ԿԵՐՊՈՎ ԽՆԱՄԵԼ

Ահա՛ ձեզի միակ միջոց մը որ է ԲԻՐԹՕԿԼՕԴԻՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆը, արտօնեալ հանրային Առողջապահական Խորհուրդէն, բաղկացած է Էօֆկալին կլիսէռօ Ֆօսֆաթ ալ Շօ, Բէրթօն և քօլաի ընկուզէ, բաղադրութիւն որ երկար ժամանակէ ի վեր փորձուած և հաստատուած է ։ Տարակոյս չկայ թէ մարդուս պէտք ունեցած ամէնէն գլխաւոր բանը արեան մկաններուն ֆիզերուն և ոսկորի բնական օրէն տրուած սնունդով է որ մարմինը կ'աճի ու կը զօրանայ, որով սիրտը իր պաշտօնակատարութիւնը կանոնաւորապէս կը կատարէ ընդհանուր կազմին սնուցման և առողջութեան վրայ բարերար ազդեցութիւն ընելով ։

Ասիկա անով յատնշական է որ արեան մէջ գտնուած «էմօկլօբին»ն, ու մկաններու մէջ գտնուող Փէփթօնը և էլիսէռօֆօսֆաթ որ չօն ոսկորներուն և ջիղերուն սնունդ կուտան, նաև քօլայի ընկոյզը սրտին կորով ու արեան շրջանին կգնդանութիւն կուտայ ։ Մէկ խօսքով անիկա անօթ ցիչ և վերանորոգիչ սարքերէ կը բաղկանայ և մարմինը կ'ուժովցնէ բնականօրէն ։

ԲԻՐԹՕԿԼՕԴԻՆը մասնաւորապէս յանձնարարելի է անարիւնութեան, գօնատութեան, ոսկրաթէքութեան, ջղային տկարութեանց զանազան սեռերուն, ընդհանուր տկարութեանց, խոլի, չարաչխատութեան դէմ (սիւռ ֆէնմ) և բաղմաթիւ սուր հիւանդութիւններուն ապաքինման շրջանին մէջ իր ընձեռած օգուտները անվիճելի է ։ Վերջապէս անարիւնութենէ յառաջ եկած ամէն տկարութեանց առաջին և բնական դարմանը եւ դիւրաւ գործածուող դեղ մըն է, որով մեծ ծառայութիւն կը մատուցանէ յղութեան շրջանին մէջ սաղմին ոսկորներուն և մարմնոյն կազմութեան համար մօրը կորսնցուցած զօրութիւնները կը վերականգնէ երիտասարդ աղջիկներու և պատանիներու աճման շրջանին մէջ կազդուրիչ յատկութիւններ ունի ։ Նաև անարիւնութեան պատճառաւ կիներու և երիտասարդ աղջիկներու դաշտանի խանգարումը կը կանոնաւորէ առաջին և միակ շիշին փորձովը իր ազդեցութիւնը կը զգացնէ ։

Ընդհանուր կեդրոնատեղին Ս. Սարգիսեան դեղարան Աշնավուտգիւղ (Վօսփոր), նաև բոլոր դեղի մթերանոցներուն և դեղարաններուն մէջ կը գտնուի ։

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ—ԴԵՐՁԱԿ

ԵԴՈՒԱՐԴ ՏԱՆՑԻԿԵԱՆ

ՊՈԼԻՍ, ՃԷԼԱԼ ՊԷՅ ԽԱՆ, ԹԻՒ 26, ՕՌՕՋՏԻ-ՊԱՔԻ ԴԷՄԸ

Ամէն անոնք որ կ'ուզեն ճաշակաւոր հագուիլ, թո՛ղ փութան դիմել Եդուարդ Տանցիկեանի գործատեղին, ուր հասած են արդէն ընտիր կերպասներ և ուր կը պատրաստուին ճաշակաւոր և անթերի հագուստներ, ամենավերջին նորաձեւութեանց համաձայն ։

Առաջին այցելութիւն մը պիտի բաւէ գաղափար մը կազմել այս նոր հաստատութեան ճաշակի գերազանցութեան վրայ ։

Դիմեցէք Պոլիս, Ճէլալ պէյ խան, թիւ 26 ։

ՏՕՔԹԷՕՐ Հ. ԻՆԿԻԼԻԶԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

Մննդամիզական և վէներական հիւանդութեանց

Գիտական ամենավերջին մեթոտներով կը դարմանէ հին և նոր ջերմամիզութիւնը, դժուարամիզութիւնը, սերմնահոսութիւնը, նոյնպէս միզամանի, երիկամունքի և Բրօսթատի հիւանդութիւնները ։ Իսկ Ֆրանկախտի ամէն տեսակները կարճ ժամանակի մէջ հիմնովին կը բուժէ ։ Հիւանդ կ'ընդունի, բացի կիրակիէ, ամէն օր Պահճէ Գաբու, Պօղաչաճըին դէմ, Սթամպօլ խան, թիւ 8, իր մասնաւոր դարմանատան մէջ ։

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐԵՐԸ ՁՐԻ

ԴԵՂԱՐԱՆ ՄԻՀՐԱՆ ԳԱԼԷՄՔԵԱՐԵԱՆ

Բերա, մեծ փողոց, Աղա Ճամիի դիմացի կարգը, թիւ 117

Երկար տարիներէ ի վեր ունեցած փորձառութենէս լիապէս համոզուած եմ որ Դեղարան մը կրնայ յաջողիլ այն պարագային՝ երբ ուղղամտութիւն, ճշտապահութիւն և ամբողջ հսկողութիւն կը տիրեն ամէն գործառնութեանց մէջ, փութացնելու համար հիւանդին ապաքինումը ։

Կը մաղթեմ որ երբէք չհիւանդանաք, բայց եթէ երբէք պէտք ունենաք ո և է դեղագիրի մը պատրաստութեան, հաճեցէք դիմել մեր նոր Դեղարանը, ուր պիտի գտնէք արուեստին ամենանուրբ պահանջումներու համաձայն դեղերու խղճամիտ պատրաստութիւն դեղերուն ամենէն թարմը և ընտիրը դեղերու ամենէն աժանը ։

Անձնապէս ալ համոզուելու համար այս ճշմարտութեան, կը բաւէ անգամ մը միայն այցելել դեղարանս ։

Մեր գաւառացի հայ ազգակիցներուն դարմանումի համար մասնագէտ առաջնակարգ բժիշկներու պէտք ունեցողներուն ամէն դիւրութիւն կ'ընծայուի երբեմն մեր դեղարանը ։

Զուիցերիական պատուաստի ժամանումը շաբաթը 2 անգամ. Տրամագրելի վկայեալ հիւանդապահուհիներ

Բիչ ատենուան մէջ յարգոյ հասարակութեան մօտ գտած ընդունելութենէն քաջալերուած, սկսած եմ «եւրոպական» կեդրոններէ ուղղակի բերել տալ տեղերու մթերքը ։

ՏՈՔԹ. ԱՐԱՄ ՈՒՆՃԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ՔԻԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ ՈՒ ԿՈԿՈՐԴԻ

Հիւանդութեանց

Բերա, Շիտակ ճամբայ, Թագսիմի ֆրանսական հիւանդանոցին մօտ, 52 թիւ աբարթըմանը

Բարիզի մէջ իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած ըլլալով՝ ելեկտրական նութեան ու ցարդ Պոլսոյ մէջ չգործածուած «տաք օդի, տեաֆունօսբիի, էօզօֆակոսքօբիի ու ամէն նորահնար մեթոտներով մեծ յաջողութեամբ կ'դարմանէ խուլութիւնը, գլխու պտոյտն ու հնչած ցաւերը, ականջի խժալն ու ականջի, քիթի, բերնի, կոկորդի ու խռչակի ամէն տեսակ հիւանդութիւնները։ Նմանապէս երեսի ու քթի վրայ անձեւութիւնները, որոնք ցարդ անբուժելի նկատուած էին «առանց գործողութեան», կատարելապէս կ'շտկէ նորահնար գործիքով մը, որու շնորհիւ բացուած այդ կարգի հիւանդներու, Եւրոպայի մէջ բժշկուած ըլլալը կ'ապացուցանէ ։ Քիթի ու գլխու վրայ ամէն տեսակ գործողութիւն կը կատարէ և տղայոց կոկորդի նշիկները (պատէմճիկ) կը հանէ առանց արիւնահոսութեան, իր մասնաւոր գործիքովը ։ Հիւանդ կ'ընդունի մինչեւ կէս օր, Պահչէ Գաբու, Համիտիէ Սիպիլի դէմ Արիկ Իւթիւճեան դեղարանը, իսկ կէս օրէ վերջ իր տունը։ Հինգշաբթի օրերը կէս օրէ վերջ իր տունը դիմող ամէն հիւանդները, իսկ վկայեալ աղքատներն ամէն օր պատրաստ է ձրիաբար դարմանելու։

ՏՕՔԹՕՐ ՏԻԳՐԱՆ ԹԱՊԻՈԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ՄՈՐԹԱՅԻՆ ԱԽՏԵՐՈՒ

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր, Շիշլի, Օսման պէյի գազինօին մօտ, Անանեան աբարթըմանի իր յարկաբաժնին մէջ

Արանց և կանանց ինչպէս նաեւ տղայոց ամենադժի հին և նոր ախտերը, սանամոքսի, աղիքներու, երիկամներու, սրտի եւայլն հիւանդութիւնները անգլիական և ամերիկեան նորագոյն մեթոտներով կը դարմանէ ։ Ֆրանկախտը և անոր հետեւանք բոլոր յամառ հիւանդութիւնները «Սալվարսան»ի և բոլորովին նոր դրութեամբ «Սօամին»ի ներարկումներով կը բուժէ առանց ո՛եւ է ցաւի և առանց դրադումի արգելք ըլլալու ։

Որպէս զի ո և է մէկը չի վարակուի Թիֆօյով և գոլերայով, վերջերս Ամերիկայի և Անգլիոյ մէջ հնարուած, կիրարկուած և յաջողութեամբ պսակուած նորագոյն միջոցներով պատուաստում ալ կը կատարէ։

Ուրբաթ օրեր մինչեւ կէս օր ձրի։

ՆՈՐՈՒԹԵԱՆՑ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՊԻՒՆԿ

ԿԱԼԱԹԱ

Քաղաքի, գիւղի, սգոյի և ճամբորդութեան յատուկ

ԶԳԵՍՏՆԵՐ

Կտաւէ, բուրդէ, ֆանէլաէ եւ առուիէ

ԱՄՐԱՆ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՀԱՍԱԾ ԵՆ

ԿԱՆԱՆՑ ԵՒ ՏՂԱՅՈՑ ՀԱՄԱՐ ՀԱՆԴԵՐՁԵՂԷՆՆԵՐ

Ամրան կօշիկներ, ճերմակեղէն, գլխարկ, բանամա, եւն. եւն.

ՆՈՐ ՃԻՒՂԸ

Թօրպէներու, երախաներու վերաբերեալ պիտոյքներու

ԳԱՂՂԻԱԿԱՆ ՄԷՏԻՔ ՄԷԿ ԱՆԴԱՄԷՆ ՔՈՒԺՈՒՄ

ՏՕՔԹ. Յ. ԹԻՂՈՒՐԵԱՆ

Բրօֆէսօր Էրլիխի վերջին անգամ գըտած 605 Սալվարսան դեղերով կատարելապէս կը բուժէ հին և նոր ցրֆրթական ախտերը, միմիայն մէկ ներարկումով. նաև կարճ ժամանակի մէջ կը դարմանէ ջերմամիզութեան, միզամանի և երիկամունքի եւ բրօսթատի հիւանդութիւնները, ինչպէս նաև առնական անկարողութիւնն բոլորովին նոր մեթոտներով։ Իրեն դիմող հիւանդները կ'ընդունի ամէն օր իր գործատեղին, Սիրքէճի, Թրամվէյի ճամբուն վրայ Ֆէյզուս յուսաձկարչատան առաջին յարկը Մանեթ.—Ամէն տեսակ գործողութիւններ ձեղանքի և արգանդի հիւանդութիւններու և մասնաւոր խնամք։

ՏՈՔԹ. ԹԱՇՃԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ԱՐՏԱՔԻՆ, ԾՆՆԴԱՄԻԶԱԿԱՆ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ԱԽՏԵՐՈՒ

Նախկին Օգնական ուսուցիչ Օսմ. Բժշկ. Համալսարանի

Գիտական ամենավերջին մեթոտներով կարճ ժամանակի մէջ կը դարմանէ ամէն տեսակ մորթային, ծննդամիզական և կանանց ախտերը, ջերմամիզութիւն երիկամներու, միզամանի եւ այլ հիւանդութիւնները, ելեկտրաբուժութեամբ՝ սերմնահոսութիւնը, անկարողութիւնը, երաշփորձութիւնը. — (606)ի ՍԱԼՎԱՐՍԱՆԻ ՆԵՐԱՐԿՈՒՄՆԵՐՈՎ ԵՒ ԱՅԼ ՄԻՋՈՑՆԵՐՈՎ ՖՐԱՆԿԱԽՏԻ ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ. մէզի, արեան, խուխի, քիմիական և մանրէա, բանական քննութիւն ։ Դարմանատունն է Գալաթա, փօսթահանէին դէմի Սինէմեան դեղարան ամէն օր, կէս օրէն վերջ և երեկոները Գում Գաբու, Լ. Գեսարեան դեղարանը ։

ԱՂՔԱՏՆԵՐԸ ՁՐԻ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՄԲ

ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ ՄԵԾ ԲԱՌԱՐԱՆ

ՕՍՄԱՆԵՐԷՆԷ ՀԱՅԵՐԷՆ

1000է մօտ էջ մեծադիր և մանրատիպ

Փառակազմ գին 40 դրուշ

Կը գտնուի բոլոր գրավաճառաց քով կեդրոնատեղի Վ. և Հ. Տէր-Ներսէսեան վաճառատուն, Պահճէ Գաբու, Ճէլալ պէյ խան ։ 2—20

ՏՈՔԹ. Գ. ՍՈՒՐԵԱՆ

Բժիշկ Ֆրանս. Հիւանդանոցին և Նախկին Տնօրէն-Բժիշկ Ֆրանկախտի Հիւանդանոցին

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

Ֆրանկախտի, արանց և կանանց ծննդամիզական և վիրաբուժական հիւանդութեանց ։

ԱՌԱՋԻՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ՁՐԻ

Իր երկար փորձառութեան շնորհիւ կարող է կարճ ժամանակէն բուժել ամենահին ջերմամիզութիւնը (կութմիֆիթէն) ֆրանկախտը, սերմնահոսութիւնը, առնական կարողութիւնը, ի հարկին ելեքտրաբուժութեամբ և Սէրօմի ներարկումով։

Նոյնպէս կանանց արգանդի հիւանդութիւնները, դաշտանի խանգարումները, հոսումները և արանց դժուարամիզութիւնը, բլօսէթոթ և միզամանի հիւանդութիւնները և քարերը (աւազախտ) կը բուժէ իր նորահնար գործիքներու միջոցաւ, կատարելով անհրաժեշտ վիրաբուժական գործողութիւնները ։

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամ 1—6 (Ռ. Ն.) Պահչէ Գաբու Համիտիէ-Սէպիլի դէմ Իւթիւճեան դեղարանի վերի յարկը իր մասնաւոր սենեկին մէջ ։

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՕՆԻՔ

Մամանձիւզ Ղալաթիոյ. — Քէմանքեաժ խան ։

Պոլսոյ գործակալութիւն. — Գաթըրճըօղլու բաստքին դիմաց Աչիր էֆ. Քիւթիւփխանէ փողոց ։

Պոլսոյ գործակալութիւնը, Ղալաթիոյ մասնաճիւղին նման, կը կատարէ Պանքայի ամէն տեսակ գործառնութիւններ ։

Գործակալութիւնը կը կատարէ նաեւ գանձումներ Թուրքիոյ բոլոր գաւառներուն, ինչպէս և արտասահմանի համար ։

ՄԵՐ ՅԱՃԱԽՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԱՒԵՏԻՍ

ՆՈՐ ԽԻԽՏ

Մօհամէտ Ալի պէյի կողմէն հնարուած և Արգանի նախկին դեղագործ Եվրէնիտիի միջոցաւ պատրաստուած համբաւաւոր ԱՆԻՍՕՆԻ ԽԻԽՏԸ Պահճէ Գաբու, Գասապեան դեղարանը և Ենի Ճամի, Մօհամէտ Քեամիլ պէյի դեղի մթերանոցը, ինչպէս նաև բոլոր դեղարանները եւ մթերանոցները կը վաճառուին ։ Պոլսոյ մէջ գինն է դրուշ ։